МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

ШИНАРДИ, № 104 (4272), 30 АВГУСТ 1966 шу

Мах 2 кап.

ХАННАХЬА КИЙЧЛЕ

КПСС XXIII-ча съезда решенеш тIа белгалдаьккхад культпросветучрежденеш дIахо дегIайоалаяр кхоачашде дезаш гIулакх долга. Цо цIаькха а хьагойт парте мел чIоагIа логрхIам бу культпросветучрежденей балха. Из дика кхета а деш, республика культпросветучрежденей болхлоша берриганиз тIабахийтаб шоашта хьалхашка латта бехктоккаме декхараш сийленца кхоачашдара. Цар шерра пропаганда ю КПСС XXIII-ча съезда решенешта, кхетамца гIулакх ду пятилетка хьалхарча шерара хьувкъам чуэцаш боахкача кхашкарча къахьегамхошта.

Керттерча декхарех цаI да хIана еррига культпросветучрежденеш Iанна кийчъяр.

Цу хьакъехьа хьокхам эца мегаргболаш я Шелковской район. Цига дика болх беш я ерригача станицашкара клубаши библиотекаши. Массайолча культпросветучрежденешка вIаштIехьдаьккхад КПСС XXIII-ча съезда решенешта пропаганда елга, къахьегамхошта культурни гIулакх делга. Кхашка къахьегамхой болча каст-каста хул агитпоездаш, агитбригадаш. Укх тIеххьарча хана дикка дукхагIа хиннаб художественни самодеятельносте лакъа лоацараш. Клубашка, культура Щеношка каст-каста вIашагIъехк тематически сайренаш.

Укх деношка цу балха тIа толамаш дахарах Шелковски района еннай КПСС обкомей Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советен карара-кара тела ЦIе байракх.

Района ерригача культпросветучрежденешта дика ремонт ю. ДукхагIа яраш хIанзле ремонт яь тоайй, Iай эша доагор Iалашдаьд. Цига уж балхаш деш культпросветучрежденешта дика новкъостал даьд боахамий кулгалхоша.

ХIана Шелковской района культпросветучрежденеша доккхий декхараш тIаийцад Октябра 50 шу дизарал сийлахь-воккха Ленин ваь 100 шу дизарал сийленца накъа дахара. Цар лаьрхIад культпросветучрежденей болх цIенхаштта тоабе, хIара клуба, библиотека, культура Щен болх коммунизм хьалъяра практически декхарашца бувза. хIара нах бахача пункте, хIара хьайбаш лелаеча ферме массазара дIа-хьа кхухьа библиотекаши литература дIатела пункташи яхка, иштта кхы дуккха а. Шоаш дIадоладаь гIулакх хьаллаца, аьнна Нохч-ГIалгIай АССР культура берригача болхлошка кхайкарал даьд Шелковской района культура болхлоша.

Республика дуккхача культпросветучрежденеша хьаллаьцад из кхайкарал. хIаьта дезача деношта сийленца накъа дахара шерра социалистически яхь а йоаржаьй. Цар керттера теркам тIабахийтаб хIана кхоачашде дезача декхарашта—культура ерригача учрежденешта сихха ремонт яр.

Дуккханеша хьокхам эца мегаргболаш я Ножай-Юрта района культура учрежденеш. ДукхагIъяраш та хIанзлехьа ремонт яьй цига. ХIара клубе болх беш я художественни самодеятельноста коллективаш. ЦIи хеза я цигара районни культура ЦIен коллектив. Шерагара шерага лакхлу цун говзал. Из болх иштта дика лелара бахьан да культпросветучрежденешта лерттIа йоакхо яр, культура болхлоша, боахамий кулгалхоша цар лоархIам кхетабеш хилар.

Цу тайппара, культпросветучрежденей балха денна терко еш, тIадоагIача Iана уж дика кийчъяь моттигаш кхы дуккха а я республике, бакъда хIанз а йолаш я болх геттара эсала беш, вIалла ремонт ца еш йола культпросветучрежденеш. ХIанз Iа гаргахоачаш латт. Кхы тIехьадаха йиш йолаш дац культпросветучрежденешта ремонт елга. Цхьаккха клуб, библиотека йита йиш яц Iана лерттIа кийч ца еш.

Бакъда, массанахьа доагIача бесса кхетадац из гIулакх. Хьанаргъя вай МалгIабика районерча Чкалова цIерахча юртара клуб. Тховнах догIа чуухаш латт. ТIаккха Iай фу болх бе вIаштIехьдаргда цу тайпарча клубе? ВIалла новкъостал дац цу клубана ремонт яра «Кавказ» яхача колхоза председатела нов. Шелеста. Ши шу да по хIанз-хIанз яхаш из гIулакх тIехьадоаха.

Иштта тоаянза латт СоагIапчара клуб а.

Ремонт елга ледара латт Наьсарен, Шаьла, Сунженски цхьайолча клубашка, библиотекашка. Из гIулакх кхы дIахо ла мегаргдац. Еррига торонаш сарцагIъяьха къахьега деза лоацача хана республика еррига культпросветучрежденеш Iана кийчъяра. Цу балха тIахьожам лоаттабе а мел эшар Iалашде а декхарийла я партийни, комсомольски организацеш, юрташкара Советаш.

Клубашта, библиотекашта ремонт яра новкъостал де деза колхозий, совхозий кулгалхоша.

Дукха ха йоаццаш Российски Федераце Лакхехьарча Совето тIаийцай юртарча наха гIулакх деш йола предприятеши культурно-бытови учрежденеши дIахо хьалъярах, шеръярах йола решени. Лакхехьарча Совето тIалиллад районни центрашка, центральни усадьбашка, совхозий, колхозий йоккхийча отделенешка культура ЦIенош, клубаш хьалъяр. Из декхар кхоачашдара лоархIаме да хIанз еррига клубашта, библиотекашта лерттIа ремонт яр, Iай царна мел эша хьалаш Iалашдар. Цу гIулакха эша торонаш йолаш я вай республике, царех лерттIа пайда эце.

Культура районни отделаш, культура министерство декхарийла я хIанз цIаькха а республика культпросветучрежденешта ремонт яра гIулакх мишта латт хьажа, из болх цIенхаштта тоабе. Шерра йоаржае еза хьалха латтача клубай, библиотекай цу хьакъехьара опыт.

ХIанз республика къахьегамхой чуйнна къахьегаш ба пятилетка хьалхарча шера плаи толамца кхоачашъяра. Культпросветучрежденей сийлен декхар да къахьегамхой культурни хьашташ дизза Iалашдеш, кхашка, фермашка, бригадашка — уж болчча моттигашка царна гIулакх деш шоай болх вIаштIехьбаккха. Даиман шоай декхараш кхоачашдеш хила еза культура учрежденеш. Цудухьа хIанззехьа кийчъе еза уж Iай лерттIа болх бе йиш хургйолаш.

ОКТЯБРА НАКЪА ДОЛХАШ

Массе а хана бетта план тIех. кхоачашъеш хьайоагIа Нохч - ГIалгIай химически заводера наха эшаш дола товараш хьадеш йолча участка коллектив. —ХIара бетта план 110—120 процент кхоачашъю цо.

ХIаьта укх бетта, наха уж дукхагIа эшилга теркал а даь, план 200 процент тIехкхоачашъяьй участка коллективо.

Цу коллективе къаьстта хьинаре къахьегарца белгалъяьнна я Цыганская Евгения.

СУРТА ТIА: мастика чуйола банкаш дIакъовлаш йоалл Цыганская Евгения.

И. Плиева сурт.

КОММУНИСТАША ХЬОКХАМ ТЕЛ

«Коммунизмага бода никъ» яхача колхоза цхьалагIча комплексни бригаде механизаторашта юкъе чIоагIа сий деш, лоархIаш ва комбайнер Кондрашов Василий Иванович. Из опыт йола механизатор ва.

Укх шера хьувкъам чуэца болабалалехьа цIи хезача механизатора тIаийцар социалистически декхар — 500 центнер кIа чуэца. ХIаьта из декхар тIеххкоачашдир цо: чуийцар 7600 центнер яр. Из толам баккха цунна карагIдаьлар ший болх лерттIа вIаштIехьбаккхарах. Ший йоккха опыт коммуниста Кондрашова дIател къоначарна. Из каст-каста бIаргагу йиш я къонача механизаторашта юкъе. Цо царна дувц мишта дикагIа дIадоахаргда технически гIалаташ, фу де деза комбайна эксплуатацонни ха йIаьхъялийтара.

Иштта шоай декхараш толамца кхоачашдеш бола коммунисташ кIезига бац колхозе.

Лакхача доамашка боахама жа доажадеш ва жа Iу коммунист Баймурзиев Муса. Цо эггара дукхагIа буц йолча участкашка доажаду жа, ший ханнахьа хига дуг уж. Укх шера жа Iуно ший план 120 процент кхоачашъяьй. Иштта дика къахьега лерхI цо дIахо, а.

Атта бац скотника болх лоамашка. Къаьстта дика хьежа веза хьайбашка. Из декхар лерттIа кхоачашду коммуниста Литвиненко Иван Ивановича. ХIара деннеи бийсанней дулх тIадетталу хьайбашта. КIезига къахьега дийзадац кхоалагIча бригада кулгалхочун Арутюнян Николая Айказовича бригада дукхагIа комсаш хьувкъаяра. Бригадо шерагара - шерага тIехкхоачашду производственни декхараш. Колхоза коммунисташта карагIдувлачарех лаьца дукха дувца мегаргдар. Уж берригаш боахама коллектива авангарде латт. Балха массайолча участке шоашкара хьокхам тел, доккхий толамаш дахара къахьегамхой оарцагIбоах.

И. ГУЗЕЕВ.

МАШИНАШЪЕРАШТА — СОВГIАТАШ

ВорхI шера плана заданеш кхоачашъеча толамаш дахарах СССР Лакхехьарча Совета Президиумо 1966 шера 22-ча августа арадаьннача Указах СССР орденаши медалаши елар машиностроене предприятейи организацейи болхлой группана.

Царца Нохч - ГIалгIай АССР гIолла:

Къахьегама ЦIеча байракха орден еннай

Коротков Виктор Александровича — транспортни машиностроене Грозненски завода воккхагIа волча мастера.

Знак почета яха орден еннай

Заспа Георгий Арсентьевича — транспортни машиностроене Грозненски завода цеха начальника.

Фунтиков Михаил Пантелеевича — транспортни машиностроене Грозненски завода слесарий бригадира.

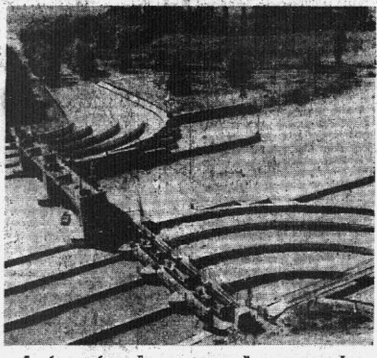
«За трудовую доблесть» яха медаль еннай

Гончаренко Александр Павловича — транспортни машиностроене Грозненски завода токара.

Жукова Антонина Алексеевнайна — транспортни машиностроене Грозненски завода штамповщицайна.

«За трудовое отличие» яха медаль еннай

Толдиев Ахьмада — транспортни машиностроене Грозненски завода электросварщика.

Джамбульски область. Георгиевка яхача юртара дукха гаьна йоаццача моттигера Чувашски плотина. Цо дIакъовл Чу яха хий. Цигара шин канала чу дIа-са декъалу из хий. Царех цхьанне Iалашлу Казахстана колхозийи совхозийи кхаш, вокхо — Киргизерчардараш.

В. Позденной сурт.
ТАСС фотохроника.

ХЬАЛХА ЛАТТАРАШ

1966-ча шера хьалхарча ах шера юрта боахама продукташ дукхагIа яхара тIехьа колхозийи совхозийи отделенеша, бригадаша, фермаша лаьцача социалистически яхьа итогаш яьй. КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа хIаранена 150 сом ахчан преми а луш цIе вымпелаш еннай яхьа юкъе котало яьккхача акханна:

ХЬАЙБАЙ БОАХАМЕ

ХIара фуражни Iаттагара юккъера лаьрхIа 1676 килограмм шура яьккхача «Терский» совхоза отделене коллектива (управляющи нов А. В. Усачев).

ХIара фуражни Iаттагара юккъера лаьрхIа 1646 килограмм шура яьккхача Шелковски района «Красный пахарь» яхача колхоза МТФ коллектива (ферма заведующи нов. Даутов А. Ш.).

ХIара фуражни Iаттагара юккъера лаьрхIа 1441 килограмм шура яьккхача Грозненски района 1-ча Мая цIерахча колхоза МТФ коллектива (ферма заведующи нов. Мальченко А. Н.).

ХIара фуражни Iаттагара юккъера лаьрхIа 1825 килограмм шура яьккхача Шалински госплемстанце ферма коллектива (ферма заведующи нов. Баранов.

ХIара устагIанна тIера юкъера лаьрхIа 5,9 килограмм тха даьккхача а бахкача 100 устагIан тIехьара 135 Iаьхар хьалкхебаьча а Шелковски района «Коммунизмага бода никъ» яхача ОТФ коллектива (ферма заведующи нов. Преснякова Т. Н.).

УстагIанна тIера 5,87 килограмм тха даьккхача а 100 бахкача устагIан тIехьара 131 Iаьхар хьалкхебаьча а «Терский» совхоза ОТФ коллектива (ферма заведующи Ельгещиев Х.).

УстагIанна тIера 5,6 килограмм тха даьккхача Наурски района «ЦIе байракх» яхача колхоза ОТФ коллектива (ферма заведующи нов. Нестеренко В. П.).

ХIара яхкача котама тIехьара юкъера лаьрхIа 95 фуъ гулдаьча Грозненски района 1-ча Мая цIерахча колхоза ПТФ коллектива (ферма заведующи нов. Еремкина М. С.).

ЛАЬТТАН ТIАРА ЙОАХАЧА ПРОДУКТАЙ ХЬАКЪЕХЬА

1076 гектар хулача дерригача лаьттан пхьан гектара тIара лоархIаш 26,8 центнер гурахьа дув ялат даьккхача «Красноармейский» совхоза тракторно-полеводчески бригада коллектива (бригадир нов. Кагерманов А. Д.).

710 гектар хулача лаьттан хIара гектара тIара 27,1 центнер гурахьа дув кIа даьккхача Наурски района Ленина цIерахча колхоза комплексни бригада коллектива (бригадир нов. Рустамов Р. М.).

364 гектар хулача лаьттан хIара гектара тIара 25,1 центнер гурахьа дув ялат даьккхача «Самашкинский» совхоза № 3 йолча отделене комплексни бригада коллектива (бригадир нов. Юсупов Н.).

1257 гектар долча лаьттан хIара гектара тIара 22,3 центнер гурахьа дув ялат даьккхача № 1 йолча шурий совхоза № 1 йолча отделене коллектива (отделене управляющи нов. Синюхаева В. А.).

КПСС ОБКОМЕИ РЕСПУБЛИКА МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ

Шекара свекла лерттIа чу а эца переработка а е

1966 шера хьийкъа шекара свекла ший ханнахьа чуэцара, дIаяхьара, из кийчъяра а цунна переработка яра а план толамца кхоачашъяра мел деза гIулакхаш де деза. Из де лерхIаш КПСС обкома бюроси республика Министрий Советои юрта боахама министерство, «Сельхозтехника» объединени, Нохч - ГIалгIай шекара завод, КПСС горкомаш, райкомаш, юрта боахама производственни управленеш декхарийла яьй укх гаргтарча деношка свекла ювш йолча хIара колхозеи совхозеи свеклокомбайнаш, свеклоподъемникаш, свеклопогрузчикаш, автомобильни транспорт шекара свеклаи свекла йоархIаши шоай ханнахьа чуэцара а дIаяхьара а эша механизаце кхыйола средстваш кийчъе, хIаьта иштта шекара свекла дIачуэцара а дIаоттаяь лораяра а свеклоприемни пункташ кийчъе, царна а жома кIоагашта а тIадолха наькъаш тоаде.

Свекла чуэцача дIабода къахьегами средстваши кIезигагIа дIаяхийтар духьа боахамашка мел йолча свекловични комбайнех пайда эца боагIа, поточно - перевалочни хьисапе уж чуэцара комбайнаша балха йоккха овсарле йолаш болх бара къаьстта терко тIа а йохийташ.

Свекла кхехкае йолалуча хана 3—5 дийнахь - бус завод бедалах Iалашъяь хургйолаши цо хадланза болх бергболаши свекла ювча хIара боахамга свекла чуэцареи из свеклоприемни пунктащка дIаяхьареи графикаш дIакхачийтача бакъахьа я.

15 сентябрь тIакхаччалца йолча хана дийнахьа хьаьккха еррига свекла цу дийнахье свеклоприемни пункташка дIакхачийта еза. Графикаш тIа оттаьчул дукхагIа свекла ахкийта а из свеклоприемни пункташка дIаяла а мукъа ма лулба.

15 сентябрь кхаччалца йолча хана колхозашеи совхозашеи, кхыча организацеша графикаш тIа оттаьча дукхалга хьежжа 1966 шера йолча екхача (дIаеннача) свеклах контрактаце договорех йохкара (дIаялара) маьха кхы тIа ахча тIатохалла.

Свекла кIезигагIа йоаяран цун технологически лакха качествааш лораяран дийнахьа дIаяла ца кхувш йиса аьхка еррига свекла, кхашка ханна гувнаш а даь дIаоттайойла, кхашка гул ца еши дIа ца къовлаши юта а ца юташ.

Колхозийи совхозийи кулгалхой декхарийла ба кхашка гувнаш даь дIаотталь шекара свекла ца талхаш йизза юсаргйола гIулакхаш де. Юрта боахама районни производственни управленеш, шекара завод декхарийла я кхашка гулъяь дIаоттаеш йола свекла нийсса вIаштIехьъяккхара практически новкъостал де а свекла лораяра тIахьожам лоаттабе а.

Кхашкара еррига свекла свеклоприемни пункташка 5 ноябрь тIакхачалехьа дIахьолга Iалашде, кхашкара свекла свеклоприемни пункташка дийнахьа а бус а халланза дIаккхухьаргйола гIулакхаш де. Из де лерхIаш кхашка свеклопогрузчикашца шекара свекла автомобила тIа тIайоттара заданеш колхозашкеи совхозашкеи дIакхачийта, автомобилаш сайца латтаргйоацаш боахамашта йолча мухь тIаботтара ерригача средствашa халданза болх белга Iалаш а деш. Свекла дIаккхухьача автотранспортах пайда эцара хьалда бола тIахьожам оттабе, колхозийи совхозийи кхашкара свекла тIа а йолаш араювла автомобилаш новкъа яхара хиланза яргйоаца трактораш къоастае.

28-ча августал тIехьагIа доацаш шекара завод болх бе йолалулга Iалашданза даргдац. Из де лерхIаш еррига технологически, энергетически, завода юкъарча оборудованена, автоматика прибораштеи средствашteи, хIаьта иштта производственни лоархIам болча зданештеи сооружештеи йизза ремонт яь йоаккхаргйола тIехьатетта йиш йоаца гIулакхаш де; свеклоприемни пункташ разгрузочно - укладочни машинашца, контрольно - измерительни приборашца, вентиляционни оборудованеца Iалашъе, гувнах латта свеклаш дIакъовлара хиланза яргйоаца материалаш кийчъе; завода производственни мощностах дикагIа пайда эцара, производстве шекар довлга лохдара, къахьегама овсарле лаккъяра, производственни материалаш кIезигагIа дIаяхийтара, доаккхаш долча шекара дикал лакхъяра дола гIулакхаш чакхдаха, свеклаш дIаювш бола хIара боахам, приемни пункташ хьалхарча учета бланкашца, дийнахьа а бус а свекла хьачуэцилга а жом дIахецилга а, хIаьта иштта еррига колхозашкареи совхозашкареи йоагIа свекла тIераIойоассаяра завода низашцеи средствашцеи Iалашде. Наьсарен районе 15-ча сентябрал тIехьа доацаш свекла приемни пункт хьаелла.

Автомобильни транспорта управлени (нов. Алешенко) декхарийла я свекла тIаозара Нохч-ГIалгIай шекара завода технически тоаль йола мухь кхухьа 400 автомобиль къоастае.

Транспорта управлени, Нохч-ГIалгIай шекара завод, юрта боахама производственни управленеш, колхозаш, совхозаш декхарийла я шекара свекла дIакхухьача автомобилаша шин сменах болх белга вIаштIехьдаккха, дийнахь - бус ханнахьа заводе свекла тIахьолга Iалашде; балха йоккха овсарле йолаш боккха мухь дIакхухьача автомобилех, прицепаш тIехьа йолча автомобилех (автопоездех) боккха пайда эцара, хIаьта иштта сахьатий график юкъе а йоалаеш цаI йолча планах комплексни бригадаша автомобилехи погрузочно разгрузочни механизмехи шерра пайда эцара къаьстта терко тIаллхийта; свекла дIакхахьа къоастаяьча автомобилех кхыча балхаш тIа пайда ца эцийта.

Юрта боахама министерство, районни производственни управленеш, КПСС горкомаш, райкомаш, колхозаш, совхозаш декхарийла я свекла еррига буц ший ханнахьа чуэца а мошa йолча хана хьайбашта тийнначул тIехьагIа юхедисача цун даькъах силос йолла а.

Колхозаштеи совхозаштеи могадаьд уж балхаш шоай ханнахьа дукха а дика а кхоачашдаьча колхозхошта, совхозий болхлошта материальни поощрени ергйола гIулакхаш оттаде.

Укх гарггарча деношка йистедаккха деза шекара свекла йийна кхаш оасарах цIендаь доахилга, уж цIена хулийтилга. Свекла чуэцача комбайнех балха йоккха овсарле йолаш пайда эцара свекла йийначa кхашка уж чуэца йолаялехьа хьалха мугIарашта юкъера лаьтта кIоаргга цамцадаккха деза.

Свекла йийна лаьттан участкаш мукъайоаллашехьа цар тIа ший ханнахьа гурахьа дув ялат дIаде а свекла чуэцача комбайнашта дикагIа технически гIулакх де а лерхIаш могалолда хьувкъам чуэцача агрегатех групповой хьисапе пайда эцилга шерра юкъедоаладар, гурахьа дув ялат дIадийча участкашкара эггара хьалха свекла чуэцар.

ЦIенхаштта бола тIахьожам оттабе боагIа заводе дIачулуча свекла дикала, свеклоприемни пункте из нийсса озара, из бIеха а нувхаш йолаш а хилар къоастадара, свекла йойта йиш яц; свеклаш ювш йолча хIара звене шекара свекла хьувкъама учет хулга Iалашде деза.

Юрта боахама министерство декхарийла я жом ший ханнахьа дIаяхьара тIахьожам лоаттабе, заводе свекла дIайихьа юхайоагIача автомашинех цу гIулакха пайда а эцаш.

«Сельхозтехника» объединени декхарийла я свекла чуэцача, из тIайоттача, тIера Iойоаккхача техникана а автотранспортана а ремонт яь яккхара мел эшача запасной оатхалашца, уэлашца, материалашца колхозаш, совхозаш, шекара промышленноста предприятеш, автомобильни транспорта управлени Iалашъе.

Нохч - ГIалгIай шекара завода а (нов. Громова) «Октябрьнефта» ОРС а (нов. Гетманский) директораш декхарийла баьб шоферашкеи свеклоприемни пунктай болхлошкеи кхачан продукташи дегI шелдеш дола хиши дохкилга вIаштIехьдаккха, хIаьта иштта цар культурни салоIаргдола хьалаш хилийта а.

КПСС горкомаш, райкомаш, колхозийи совхозийи юкхьанцара партийни организацеш декхарийла я массово - политически болх тоабе, шекара свекла ший ханнахьа а дика а чуэцаран цунна переработка яран тIехьара социалистически яхь шерра йоаржае, шекара свекла хьувкъам лакхбара, валови лаьрхIа дукхагIа чуяра, кийчъяра 1966 шера тIаийна декхараш толамца кхоачашдара юрта къахьегамхой из тIабахийта.

ДУЛХ ТIАДЕТТАЛУ

Духхьал Iаьсий кхедеш я Наьсарен района «Знаменский» яхача совхоза Наьсар-Кертерча отделене хьайбаш леладу ферма. Соахкеи укх шереи даь 250 Iаса да укхаза кхоабаш. Царна гIулакх деш ба «За трудовую доблесть» яха медалаш енна совхоза дикагIа бола Iаьсий лeладераш Барахоева Гильда, Хамхоева Лемка, Ведзижева Хади, кхыбараш.

Планал совгIа дийна Iаьсашта дулх тIанхетийта карагIдувл Iаьсий леладерашта, иштта укх бетта дийнахьеи буси планах 400 грамм тIанхета дезача хIара Iаьса 429 грамм дулх тIанхийттад.

Iаьсашта къаьстта дика гIулакх дарах ший новкъосташта юкъе белгалъювл Барахоева Гильда. Ер кхоалагIа шу да из Наьсар-Кертерча ферме болх беш йола. Массаза кагий Iаьсий кхедеш, царна дика гIулакх деш хьайоагIа из, хIаьта планах довгIачул совгIа дулх тIанхийте а хул цун группера Iаса.

Укх шера 50 Iаса гIулакх деш я Гильда. Дийнахьеи буси планах 400 грамм тIанхета дезача 434 грамм тIанхет хIара Iаса. Иштта ше тIехдика болх барал совгIа ший новкъостий Iаьсашта гIулакх де Iомабу Барахоева Гильдас.

Фермера 700 Iаса хIанз ГIалгIайчен лоаман [illegible] Мусан-Юрт яхача моттиге дажа дIалаьхка да. Наьтта цIадоаладергда уж. Уж дика тIаэца лаьрхIад хьайбаш леладераша. Iана кхоачамхиллал гIожа доакъар Iалашдаьд, силос йоллаш ба, Iаьсий чулоаттадергдола еррига помещенеш ремонт яь кийча я.

С. ПАРОВ.

ХЕТАДУ ШОАЙ ЦIЕЙНА

БархI бетта задани ши ди ах ди ханал хьалха кхоачашъяьй «Старогрознефта» НПУ ерригача промыслай коллективаша. Дика толамаш доах укх шера планированеи экономически стимулированеи кердача хьалашка къахьегача цу мехкдаьттахой коллективо. Промыслашта юкъе вIалла лаьгIа ца луш латт пятилетка хьалхара шу толмаца чакхлаккхара дIайолаяь яхь. Массаза санна дика толамаш доахаш я нов. Р. М. Хачатуров керте латтача цхьоалагIча промысла мехкдаьттахой коллектив. Цар санна хIана дац аьнна дика толамаш даьхад нов. И. П. Сорокотягина кулгалдеча шоллагIча промысла коллективо а.

А. ФОМЕНКО.

ХIАРА ДЕННА ДУКХАГIА

Денгара денга чIоагIа яржаш латт Грозненски машиннаькъахошта юкъера Октябра сийна йола социалистически яхь.

Дика совгIаташ кийчдеш ба тепловозникаш. Грознера араьннай Колярцев Владимир машинист вола беза мухь кхухьа состав. Боарамал совгIа 754 тонн мухь ба цу тIа. ХIаьта машиниста, коммунистически къахьегама ударника Адиев Курбана дIайигача состава тIа боарамал совгIа 530 тонн ба мухь.

Г. АТАЕВ.

Республика журналистий III конференци

Укх деношка КПСС обкома политически просвещене ЦIагIа шоай кхоалагIча конференце гулбенна хилар Нохч - ГIалгIайчен журналисташ.

Журналистий Союза правлене балхахи КПСС XXIII-ча съезда решенешца дувзаденна республика журналисташта хьалхашка латтача декхарехи доклад йир Нохч-ГIалгIай АССР журналистий Союза правлене председатела нов. Корнилова. Цо белгалдаьхар республика журналисташта карагIдийнна дикадараш. Вай республике арадувл 4 республикански газет, 14 районни, 17 дукхатираж йола газет, дуккха пенгазеташ, шиъ литературни альманах. Республика къахьегамхоша укх шера ийдеча газетийи журналийи тираж ах миллион гаргга я. ЧIоагIа дегIаенай радиои телевидении.

ДIахо нов. Корнилова дийцар отчетни хана союзо баьча балхах. Цо иштта белгалдаьккхар цу юкъа республика журналистий Союзо 40 керда саг хьаийца хилар, хIаьта хIанз республике 125 саг журналистий Союза член ва.

Нов. Корнилова иштта белгалдаьхар журналистий Союза правлене балхаца нийсденна кхоачамбоацараш, уж юкъера дIададахара де дезараш.

Цул тIехьагIа прениеш хилар. Къамаьлаш даьраша белгалдаькхар правлене секцеша болх ледара баь хилар. Республика журналисташ кIезига хиннаб вIашагIбетталуш, беседаш еш. Хайра хIама даьдац опыт дIа-юха йоазийтара, иштта кхы а.

Конференце къамаьл дир республикански радио кердача хоамий отдела редактора нов. Левина, «Заветы Ильича» яхача Грозненски районни газета болхлочо нов. Соколова, «Комсомольское племя» яхача газета отдела заведующе нов. Гришинас, Ведана районни газета редактора нов. Саракаева, Грозненски телевидене студе болхлочо нов. Матиева, Нохч-ГIалгIай книжни издательства директора нов. Муталибова, «Ленинан некъ» яхача газета отдела заведующе нов. Эдилова, СССР журналистий Союза Центральни ревизионни комиссе члена нов. Самарина, «Сердало» газета редактора заместитела нов. Мякиева, СССР журналистий Союза правлене члена нов. Медведева, КПСС обкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе нов. Симарзина.

Республика журналистий Союза болх тоабара хьакъехьара решени тIаийцар конференце.

Конференце балхаца дакъа лоаллаш хилар КПСС обкома секретарь нов. Абубакаров, республика Министрий Совета председатела заместитель нов. Турлов.

Нохч - ГIалгIай АССР журналистий Союза кулгалду органаш хержар конференце. Правлене президиума председателаллеи журналистий Еррига союзни шоллагIча съезда делегаталаллеи хержар «Сердало» газета редактор нов. Льянов.

ДІАХО А ТОАДЕ ПАРТИЙНИ ДЕШАР

ПОЛИТПРОСВЕЩЕНЕ ДЕШАРА КЕРДАЧА ШЕРАГА

«ПАРТИЙНИ просвещенен ерррига система, — йоах КПСС XXIII съезда резолюце тІа, — коммунизм хьалъяра хІанзарча декхараша дІа мадехха хила еза».

Коммунистий теоретически дешар вІаштІехьдаккхара даькъе йоккха опыт Іоаль а партийни просвещени дІахо эргаьккха тоаеш а я вай парти. ДІадахача дешара шера денз юкъарчал доаццаш кхоачашъеш я политически образоване керда система.

Дешара шера итогаш йича ала йиш я марксистско-ленински теори кІоаргагІа а творческегІа а Іомаяра коммунисташа дукхагІа теркам тІабохийт, аьнна. Масала, хьалхагІа берригача коммунистех цхьоалагІа долча даькъа мара Іомадацар парте истори, философи, политически экономи, Іилман коммунизм, хІаьта соахка дешаш хилар берригача коммунистех диълагІдола дакъа.

ДукхагІболча ладувгІараша дика кийчо йора занятешта, хьинаре дакъа лоацар Іомаеш йола проблемаш ювцача. Партийни дешара системе шоай знанеш лакх а еш дукхача коммунисташа дукха болх бу КПСС XXIII съезда материалашта пропаганда яра. «Терский» совхоза парткоме Ржевский Григорий Михайлович керте а латташ вІашагІъеллача КПСС историех йолча семинаре ладувгІараш лектораш, докладчикаш, агитатораш ба. КПСС XXIII съезда болх баьча деношка цар лекцеш ешар, цун материалаш, пятилетка плана керттера лостамаш дІаловзийтар, мехка экономика, культура, общественни отношеней хьакъехьа къамаьлаш дора.

СССР Лакхехьарча Совета хоржамашка кийчлуча хана цар шоаш агитатораш хиларах тарра коммунистически парте хоржама платформа дІайовзийташ политически болх бора.

Парте политиках кІоаргагІа ихетара ший знанеш шеръе а марксистско-ленински теори карлерзае а гІерт хІара коммунист. ХІаьта цу гІулакхо, «Терский» совхоза партийни организаце хьа махьоккхара, пропагандистски болх бара дика хьалаш а хулийт.

Ленински Наурски партийни организацеша дешара шу дІадолаленнача хьалхарча деношка денз чІоагІа йоакхо йора политшколай, марксизман-ленинизман лардаш Іомаеча школай, теоретически семинарий занятей лакха идейни боарам болаш хилийтара. Партийни дешара дешаш цар каст-каста дувцар бюро заседанешка, партийни собранешка, пропагандистий совещанешка, хІаьта школайн семинарийн дикагІа йола опыт берригача пропагандисташта дІайовзийтар, гучаьнна кхоачамбоацараш сихха дІадахара оарцагІбовлар. ХІара школа, семинара балхага хьежар райкомаш.

Цхьабакъда, партийни дешар эргаьккха тоадара даькъе хІанз а дукха халонаши кхоачамбоацараши нийслу. Царех: керттердар да берригача партийни организацешна дешар дІахо тоадар, хІаьта занятеш лакхача идейни боараме чакхъяхар а марксистско-ленински теори вахарца айхха бувзам болаш Іомае езар а бокъонца кхета ца дар.

Наьсарен, Советски, Шаьла районий цхьайолча юххьанцарча партийни организацей пропагандисташ занятеш яра дерттІа кийчлац, уж сакъердаме дІахьоц, цар идейно-теоретически боарам лоха хул, ирача политически дешаех тІехьабувл. Іомаеш йола проблемаш таханарча денца дерттІа ювзац, моттигаш нийслу ладувгІарашта йовзаш йола теори цІаьхка а ювцаш. Коммунизм хьалъяра теореи практикан лоархІамегІа йола проблемаш ешкац.

Чакхдаьннача дешара шера итогаш еш а партийни дешара кердача шера кийчо еш а я хІанз партийни комитеташ. Цудухьа чІоагІа лоархІаме да Іоаль опыт вІашагІтехар а лораяр а, гІалаташ довзар, дешара кердача шера коммунистий политически дешара боарам кхы а лакхбара дерриге а дар. Уж дешаш дувцача хана дешара планаши программаши, школашка цхьайола дисциплинаш хьехара методика эргаьккха тоаяра тІаерзааь дукха предложенеш тел. ХІаьта на дика кхетадеш а да. Керда система пайдане хургья ше толашагІа хилар практика хьахьокхача практически опытага хьежжа из тоайойя.

Цхьабакъда, партийни дешара система мел дикеи нийса вІаштІехьаьккхаи хиларах хІама хургдац нагахьа санна юххьанцарча партийни организацеша, пропагандисташа, райкомашеи горкомашеи цу гІулакха йоакхо ца йойя, уж цунга ца хьоже.

Дешара кердача шера кийчо еш горкомийн райкомийн пропагандай агитацеи отделаша, юххьанцарча партийни организацеша, цар бюрошеи секретарашеи чІоагІа уйла тІаяхийта вІашагІйохка еза семинараши школаши. Юкъарча дешарaн политически кийчон боараман цхьатарра бола нах хила беза цхьана дешаш бараш.

ХІанз вІашагІйохкаш латт школаши семинараши, хІаьта из болх цхьоалагІа сентябрь тІаккхачалехьа йистебаккха а беза. Юхейисар Іалаьмате кІезига ха я бакъда, партийни организаце секретара, пропагандиста хІара коммунистаца къамаьл де а цо мичахьа дийшача бакъахьа да аьнна хьехар де а деза. Цхьаболча коммунисташта бе хилац моллагІа а дешар Іомадора, аьнна. Коммунистаца къамаьл деча хана из дош а дувца деза, хІана аьлча марксистско-ленински теори Іомаяр парте уставо дІадехар да. Е школа а е семинара а эшаш йола знанеш лургьяц, нагахьа санна дешачо политически книжка тІеи программни материала тІеи ше къа ца хьеге. Бакъда, берригача коммунисташа массаза а болх бац политически литература тІа, хІаьта партийни организацешеи пропагандисташеи из мега а мегийт.

Мишта дІадоаккхаргда из цІенхаштара кхоачамбоацар? Цхьайолча областашка, краешка занятейн коммунистий идейни теоретически боарам дІахо а лакхбара дукха дешара шу чакхдоаллаше а зачеташ ю. Марксизма-ленинизма лардаш Іомаю школаш чакхйоаххаше экзаменаш ю. Хетаргахьа райкомашеи горкомашеи из дош дийна а дийца, нагахьа бакъахьа хургча аьнна хете фу хул хьажа цхьайолча школашка зачеташи экзаменаши ергья. Коммунисташа кІоаргагІа теоретически проблемаш Іомаяра новкъостал дергда цу гІулакхо.

Цхьабакъда, политически просвещенена тІахьожам лоаттабар зачеташи экзаменаши ярах доалаш дац. Партийни комитеташ даим хьежа еза коммунистий дешарга, царгара дукхагІа хьадеха деза, эргалоаххаш тоаде деза тІахьожам лоаттабара формаши уж идейно дегІаахара мах бара методаши.

Партийни дешар толаме деладар эггара хьалха тийша да пропагандистах, цун знанеех, методически говзалах, ладувгІарашца болх бе харах. Областной партийни организаце дукха ба дика пропагандисташ. 3170 пропагандистах 90 процент лакхара дешар дийша баьнна е йистебовла боахкаш ба. Грозненски района «Новый быт» колхозера Хрусталев, «Шалинский» совхозера Тырлик, Наурски района «Терский» совхозера Ржевский, Наьсарен районера Оздоев, «Красный молот» заводера Попов, кхы дукха бараш а санна болча пропагандисташа еча занятешка материал кІоаргга Іомаю, пропагандисташа дувцар дика кхетаду ладувгІараша, из практически вахарца дувзаденна хул.

Партийнии комсомольски просвещене системе дешара кердача шера кийчо еча пропагандисташ харжари дарга дешийтари керттера гІулакх да.

Пропагандисташ — вай парте доше фонд я, — аьлар КПСС XXIII съезде новкъоста Л. И. Брежнева, — уж лорабе а йоакхо еш а нийса а хьалкхебе беза.

Цхьабакъда, факташа хьахьокх дика пропагандисташ кхыча хІаман уйла ца еш шоай балха мукъа бувлийтилга. Юххьанцарча партийни организацей секретарашеи райкомашеи гІалат хувлийт теоретически бокъонца кийчбаь бола, опытни пропагандисташ юстара тетташ хилча. Пропагандисташ кІезигагІа мел хувцалу дикагІа да, хІана аьлча цар дукхагІа болх барга хьежжа уж теоретически дегІабоагІа, цар методически говзал лакхлу.

Укх шера къаьстта йоакхо е еза вай пропагандистий методически говзал лакхъяра. Политпросвещене цІагІа, политпроса городской районний кабинеташка вІашагІйохка еза даим болх беш хургйола пропагандистий говзал лакхъю школаш. Цу гІулакха эшача методистий кадраш вайцига шортта я. Городашка хинна а ца Іеш кхоачамхиллал я уж кадраш районашка а. Уж ба хьехархой-методисташ, царна дика йовз педагогикеи методикеи. Дешара кердача шера дукхагІа е еза теоретически собеседованеши консультацеши, пропагандисташ кхувла беза сакъердаме а материал кІоарга йовзийташ а вІаштІехьяьхача занятешка, цигара дикагІа йола опыт Іомаяр а йоаржаяр а дукха.

Масала, цу даькъе дикка болх бу крекинг-завода партийни организаце политически просвещене кабинета методически совето. Методически совета юкъевоагІа дикагІвола 13 пропагандист, лектор, консультант. Цар дувц школашкарчеи семинарийн занятей теоретически методически боарам лакхбара дешаш, толашагІа болча пропагандистий опыт Іомаю, из массанена дІайовзийт. ДІадахача дешара шера методически совета членаш массехказза хилар къоначa пропагандистий занятешка, хІаьта уж дикагІа вІаштІехьяхара новкъостал а дир.

Пропагандисташ кийчбеча йоккха моттиг дІалоац КПСС Грозненски горкоме вІашагІъеллача марксизма - ленинизма сайрийнарча университето, цун балха юкъеязаб Іилманхой, партийни, советски болхлой. Цу гІулакхо торо хилийт тар лекцейи семинарски занятейи боарам лакхбе, собеседованеши конференцеши сакъердаме а чулоацам болаш а хилийта. Бакъда, укхаза а цІенхаштара гІалаташ дувлийт вай. Вай во пайда эц, (хІаьта цхьайолча хана вІалла а эцац) университете кийчбаьча нахах. Дукха ха йоаццаш университет йистеяьккхай 140 лектора-атеиста, цар болх дерттІа оттабича дикка годе йиш яр городера атеистически пропаганда. Новкъа дале а, из вай даьлац. Пропагандистий йоккхача группа чакхъяьккхар философски факультет, царех 50 сага философех йола кандидатски минимум дІаеннай. Партийни дешара системе царех а дерттІа пайда эцац, хІаьта марксизман - ленинизман лардаш Іомаеча школашкеи философех йолча семинарашкеи пропагандисташ тоъаш бац. Марксизма - ленинизма сайрийнарча университетеи цун филиалашкеи пропагандисташ кийчбарца цхьана партийно -боахама актива районни школашка вІашагІйохкха еза пропагандистски отделенеш, цига кийчбе беза философи, политически экономи хьехаргйола пропагандисташ.

Дешара кердача шера кийчо еча хана йоакхо е еза политически просвещене комсомольски системе а пропагандисташ кийчбара. Из гІулакх партийни организацеша тІадилла деза опыт йолча, наха лоархІача, марксистско - ленински теори ладувгІарашта кІоаргга Іомае ховргдолча пропагандисташта. Пропагандистaшца массаза болх бе беза, политически просвещене кабинеташка хьаелла еза комсомольски дешара методически советаш, цар новкъостал дергда пропагандисташ занятеш е кийчбара. Пропагандистийн ладувгІарийн предложенешка хьежжа цхьаццадола хувцамаш даьд политшколайн марксизма - ленинизма лардаш Іомаеча школайн программашка. Масала, политшколе Іомаергья ши предмет — Владимир Ильич Ленина биографии политически знаней лардаши.

Марксизма - ленинизма лардаш Іомаеча школе хьалха 5 предмет яр, хІаьта хІанз кхоъ мара яц: КПСС истори, политически экономи, марксистско - ленински философи. Юххьанцарча политшколайн марксизма - ленинизма лардаш Іомаеча школайн дешара планаши программаши кепатеха я 1966 шера арадаьннача № 7 йолча «Политически самообразовани» яхача журнала тІа.

Теоретически семинараштеи марксистско - ленински теори шоаш Іомаечарнеи кийчъяьй лоархІамегІйола теоретически методологически проблемаш юкъейола тематика. Цу хьакъехьа материалаш корайоагІаргья 1966 шера арадаьннача № 8 йолча «Политически самообразоване» журнала тІа. ХІанз из тематика типографски способах йоаржа а яь кастта парте райкомашка дІакхоачийтаргья. Марксистско - ленински теори Іомаеча коммунисташта дика новкъостал дергда дешара керда шу дІадолалушше а кепатеха арадаргдолча дешара пособеша.

Юххьанцарча звено дешарашка кхоачаргда «Политически знаней лардаш» яха учебник, ладувгІарашта дола хрестоматии пропагандисташта дола методически пособеши, цІаьхка а арахецаргья И. И. Ленина биографи (лоацца очерк).

Марксизма - ленинизма школашта (юкъера звено): «КПСС истори очеркаш», «Краткая политическая экономия», «Начальный курс философии», «Основы философских знаний» яха учебникаш, кхыдараш а. Марксизма - ленинизма сайрийнарча университете дешачарна а партийно - боахама актива школана а лаьрхІа арахецаргда «Основы научного коммунизма» яха учебники «Методика партийной пропаганды» яха дешара пособии.

Семинарашка а шоаш дешача а коммунисташта новкъостала дукхача журналаша кепаеттаргья статьяши консультацеши. Пропагандисташтеи ладувгІарайтеи лаьрххІа йола передачаш кийчъергья Центральни радиоси телевиденеи.

Дешара кердача шера малагІа учебникаш; дешара пособеш, непайоалон материалаш эшаргья дІахайта деза парте горкомийн райкомийн пропагандай агитацеи отделаша хІара сагага.

Иштта лоархІаме да хІара сага программашка, дешара пособешка хинна хувцамаш дІадовзийтар. Партийни дешар Іомалеча дІахайта деза из фу Іомалеш хургва а мишта Іомалеш хургва а цун пропагандист мала хургва а.

Сентябрь бетта берригача пропагандисташта лаьрхІа цхьан кІирах курсаш хургья болх беш. Цига ешаргья дешара планах, политически марксизма-ленинизма лардий школай балхахи йола лекцеш, дІадовзийтаргда областной партийни организацена хьалхашка латта декхараш.

Къахьегамхошта юкъе политически пропаганда яра юстара хила йиш яц партийни организацеш. Политически дешара сеть вІашагІйоллача, дешара программаши пособеши кийчъеча, тайп - тайпарча литература списокаш уттаеча тІахьожам лоаттабе беза цар. Лектореш, халкъа университеташ, коммунистически къахьегама школаш, кхыйола а кружокаш вІашагІйохкача иштта новкъостал де деза профсоюзни комсомольски организацешта, культура отделашта, «Знание» яхача общества.

Болхлоша, колхозхоша, производства специалисташа экономически дешар дешара дукхагІа йоакхо е еза боахама, предприяте кулгалхоша. Экономически Іилман-технически знанешта пропаганда яра бехктокхаме ба уж.

Цхьа бутт мара бисабац дешара керда шу дІадоладала. Цу лоархІамерча идеологически балха дерттІа кийчо е еза берригача партийни комитеташа, партийни организацеша.

В. СИМАРЗИН,
КПСС Нохч - ГІалгІай обкома пропагандай агитацеи отдела заведующи.

Культура областной управлене Челябински ремонтно - производственни комбинат «ГАЗ-51» яхача автомобиля базе автоклубаш арахеца йолаеннай. Царех хІераьр радиоузел, киноаппаратура, оборудованена эшшача, электричество йоацача моттигашка, питани ялара йола электростанци тІаэттаьь я.

Уж тайпа массехк автобус болх беш я Челябински областе, Бурятe, Сахалине.

СУРТА ТІА: автоклубий керда парти дІаяхьийта кийчъяьй.

В. Георгиева сурт.
ТАСС фотохроника.

КИЙЧО ЕШ Я ФАБРИКА КОЛЛЕКТИВ

Вай мехкарча кога гІирса промышленносте эггара хьалха планированеи экономически стимулированеи кердача системага яьнна Лугански кога гІирс бу фабрика. Ер шу долалуча хана мара болх бе йолаеннац из. Технически хьакъехьа кийчъярга диллача кхы мел йолча фабрикел лакхагІа латт из фабрика. Кердача системага яьнна «Донобувь» яхача объединене предприятеш а. Планах лерхІачох 1967-ча шера кердача системага яла йолаяла езаш я Къилбаседа - Кавказа кога гІирс беча фабрикай коллективаш. Цу гІулакха хІара денна кийчон балхаш деш я тха фабрика коллектив а.

Фабрика коллективо складашкара ца эша материалаш, къаенна производствера дІаьлха фасонаш чура ара а йоахаш мукъайоахаш латт складаш, хІаьта иштта чаккхйоах кхыйола мероприятеш.

Фабрика массайолча цехашка экономически дешашта хетаь партийни собранеш хиннай. Планированеи экономически стимулированеи кердача системага довлар мел лоархІаме хІама да дІахайтад болхлошта. Фабрике вІашагІъелла я производства резерваш гучаяхара йола комисси, цига дакъа лоацаш ба цехий начальникаш, инженерно - технически болхлой. Массайолча цехашка кийч а яь чІоагІъяьй экономически балха план. Ер шу чакхдалалехьа паччахьалкхенна пайда лургба цар 74 эзар сома. Безача маьха телата метта дІаухийтаргья кхыйола материалаш, телатахи кхыйолча материалехи дикагІа пайда эцаргба, дІахо производства юкъе хьоргья технически прогресс: оборудованена механизаци ергья, модернизаци ергья. Лакхъергья кога гІирса дикал. Иштта кхыйола мероприятеш а балха юкъе кхухьаргья.

ДукхагІйола мероприятеш хІанзлехьа балха юкъе йихьай. ХІанз цехаш хозрасчетага яхара кийчон балхаш деш да. Фабрике болх беш я Іилман ларда тІа къахьегам вІаштІехьбаккхара лаьрхІа йола технически информаце Цен болхлочо кулгаллу курсаш. Кхоачашде деза кийчон балхаш кхы а дукха да. Тха кулгалхоша экономически болх дика вІаштІехьбаккхарга хьежжа сихагІа чакхдаргда кийчон балхаш.

Тхона хІанз хьалхашка латта декхар да диспетчерски, технически, планови болхлоштеи Іалашон служба болхлоштеи лаьрхІа семинараш вІашагІйохкилга, цига довзаргда производства эффективность лакхъергйола, продукце дикал лакхагІа хулийтаргйола, хозрасчет производства юкъе кхахьара, технически прогресса наькъаш.

Комиссе хІара денна анализ ергья цехий балха, гучайоахаргья производства резерваш. ХІанзлехьа фабрика пхи цех бархІ сахьата балха денга яьннай. Пох хьахиннар чІоагІа дика да. Хьалха дІаяхача хана цу цехий коллективоша бетта план 100—102 процент мара кхоачашъяцар, хІанз юкъера лаьрхІача 106 процент кхоачашъю цар бетта план. Лакхъеннай къахьегама овсарле. Август бетта хьалхара моттиг яьккхай цар.

Тха предприяте рентабельноста проценто хьахьокх кердача планироване системага ялара предприяте торонаш хилар. Материальни поощрене, социально - культурни мероприятей, жилищни фондаш, кхыяраш йолаш я.

Керттера фондаши, обороташи, средстваши 1010 сом да, хІаьта хІара шера хула пайда 413 эзар сом да, тІаккха рентабельность 41 процент я. Цудухьа хьалхарчарна кердача системага яла кийчлуш я тха предприяти.

Цхьаэола бахьанаш да кердача системага ялара тхона новкъарденаш еш. Кога гІирса промышленноста управлени декхарийла яр хьадда йола методически указанеш а йолаш семинараш е. Из болх июне—июле чакхбаккха безаш бар, хІанзалца цох даь хІама дац. Кердача системага довлара новкъарле ергья материально-технически Іалашо ший ханнахьа ца яро. Керттера материалаш оаха хьаийю 16 заводера, хІаьта гІонна йола материалаш а тІехьа оаха хьаийю предприятеш 42 я.

Цул совгІа фабрике арахеца продукци 15 базе дІакхухьийт. Тха хІанз йолча помещене кердача системах болх бе хала хургда. Къахьегама овсарле лакхъяра инженерно - технически болхлой декхарийла ба эшнаш дола хьалаш кийчде. Уж хІанз доацаш да.

ХІанз фабрика хьалъяра участок хьожаяьй тхона, хІаьта проектно - тохкама балхаш 1967-ча шера мара дІадоладе лерхІаш дац, хІаьта мича хана уж дарга ховш а дац. Тха коллективо берригa низ тІабахийта къахьег арахеца кога гІирс, хозеи лакха дикал йолаши хилийтара.

В. РАДОВА,
Грозненски кога гІирса фабрика планово - экономически отдела начальник.

САГ ТИКА ТІА ВЕЧА...

Къахьегамхой вахара хьал тоадаларга хьежжа дукхагІа яйлу цар товараш а. ХІанз советски нахага дукхагІа дохк шекар, кондитерски хІамаш, даьтта, дулх, кхыдола кхачан а промышленни а товараш.

Промышленносте, юрта боахаме болх беча къахьегамхошка дукхагІа товараш дІакхачийта гІерташ, наха Іымерза а культурно а гІулакх де гІерташ чІоагІа къахьег республика торгови организаце болхлоша. Цудухьа цар шерра юкъенкхухь торговле толашагІа йола методаши формаши, шерра пайда эц хьалха латтарий опытах.

Сийлахь-боккхача Октябра сийна яьржача яхьа юкъе а баха тІагІертта къахьегаш ба хІанз Нохч-ГІалгІайчен торговле болхлой. Вайцига я коммунистически къахьегама кхо бІаь совгІа бригадей коллективи, виъ эзар саго лелаю коммунистически къахьегама ударник яха сийдола цІи.

Цхьабакъда, пунца цхьана торговлеи общественни кхачании предприятей балха юкъе цІенхаштта кхоачамбоацараш а да. ВІалла а ла йиш йолаш дац цхьайолча торгови организацеша товарооборота план кхоачаш ца елга. Эггара хьалха цу тайпара хьал отт коммерчески болх эсала леладарах, товарооборотаи товарни фондаштеи дерттІа планировани ца ярах, товараш хьатІа ца кхахьарахи тикай, столовей болх кхетамца вІаштІехьа ца баккхарахи.

Паччахьалкхени кооперативнии розничи торговле хьалха санна кІезига моттигаш нийслап базашкеи складашкеи долаш дола товараш тикашка хьа ца кхухьаш, цхьайола тикаш дукхача хана ремонти инвентаризации е дІакъувлаш.

Цахадлаш йоккхача ассортиментах дохка мел эша кхачан товараш да вай республике. Цхьабакъда, хІаьта а цхьайолча хана эша товараш корадагІац вай тикашка. Масала, Урус-Мартана районa Гехи тІарча тика тІа баьхкараша цхьан юкъа эцаргъяцар нахча, чкъьарий, селедка, карамель. МалгІабикерча тикашка дацар хьовла, колбасаш, генарий даьтта, Ведана райПО тикашка кхаь бетта хиннадац шекар-песок, какао, кофе, тайп-тайпара хьоаналаш, къа я макаронни кондитерски изделей ассортимент, масса а хана хилаш нахча, сельдь, генарий даьтта. Цу тайпара моттигаш нийслу Наьсарен, Шаьла райПО тикашка а.

Партеи правительствай даим йоахку ю общественни кхачан предприятеш дукхагІа хилийтара, цар болх хІанзарча декхарашка хьежжа тоабара. ХІанз вай республике болх беш я общественни кхачана ялх бІаь предприяти. Цхьатарра барайтта эзар сага гІулакх де вІаштІехьдоал цар, цхьабакъда, из гаьнна кхоачамболаш дац. Мел эша столовеш яц промышленни предприятешка, гІишлошка, дешара заведенешка, совхозашка. Дуккхача столовешка, ресторанашка кхача чам болаш кийчбац, кІезига хул баьна даарийн шурийн блюдаш, наха гІулакх дара культура лоха я.

ХІанз керттера декхар да цу предприятей болх цІенхаштта тоабар, уж шеръеча, царна реконструкци еча дакъа лаца деза предприятей, дешара заведеней, кхыча учреждененей а администраце. ТІаккха берригача болхлой, гІулакхерча наьха, дешархой торо хургья дІайха а чам болаш а хІама даа.

Вай республике дикка толамаш лаьхад торговле материально-технически база чІоагІъяра даькъе. Бакъда, дуккхача шерашка денз хьалоагІаш да товарооборотага хьежжа торговии складской сеть легІа ца кхувлилга, из кхоачамбоацар хІанз а дІадаьккхадац.

Торговле болх дІахо а тоабар, наха культурно а хоза а гІулакх лар, керттерча даькъе торговле болхлоех, цар хьинарах, говзалах, шоашта тІабиллача балхах уж дог лазаш хиларах тийша да. Республика торговлеи кхачани предприятешка болх беш ва 17 эзар саг, хІаьта царех 80 процент кхалнах ба. ХІара торге, ОРС-е, райПО дукха я барттайна коллективаш йола предприятеш. Царна керте латт шоай болх дика бовза специалисташ, опыт йола практикаш, торговле говзанчаш. Торговле болхлошта дег тІара баркал а оал, цар халача балха боагІаш бола мах а бу къахьегамхоша. Наха сий деш а коллективе лоархІаш а я Грозненски Универмага кІада дохкача секце заведующи Азарова Раиса Акимовна. Цо даим кхоачашъю товараш дохкара план, Іомаду наьха хьашташ, тика тІа баьхкача нахаца гІулакхаpа, Іымерза я. Цо балхах кхетабаьб дукха къона продавецаш. Азаровайна йоагІа а йоагІаш еннай Къахьегама Цеча Байракха орден.

Къахьегамхошта гІулакх дара даькъе дика толамаш доахаш къахьег столовей треста № 2 йолча кафе производства заведующе Ретова Варвара Гавриловнас а. Кафе кийчдаь даа хІама чам болаши йоккха ассортимент йолаши хул. Цунна а еннай Къахьегама Цеча Байракха орден.

Торговле предприятешка дукха ба цу тайпара хьинаре болх бу нах. Царех ва Ножай-Юрта РайПО тика заведующи Айдамиров Або, «Кавказ» ресторана официантка Бабанова Тамара Семеновна, Шаьла райПО раймага продавщица Магомедова Пети Имеевна, Наьсарен РайПО сельмага продавщица Досхоева Дугурхан, кхы дукха бараш а.

Уж санна болча торговле толашагІа болча болхлой опыт массанена а дІайовзийтар, цунах кхетамца пайда эцар—лоархІаме а бехктокхаме а декхар да. Цхьабакъда, хІанз а йолаш я наха гІулакх дара прогрессивнегІа йола методаши формаши балха юкъе ца кхухьаш болх бу торговле предприятеш. Цул совгІа цхьайолча хана торговле нийслу кулга цІена боаца нах а. Из бахьан долаш телхаю советски торговле бокъонаш, къоалаши растраташи ю. Цудухьа массанахьа къаьстта йоакхо е еза торговле балха боагІа нах харжара, уж Іомабара, дерттІа дІа-юха нийсбара.

Доккхий декхараш кхоачашде дезаш ба республика торговле болхлой. Укх пятилетке 115 миллион сом дегІайоагІаргья паччахьалкхени кооперативнии торговле товарооборот. Цунца цхьана 41 процент лакхлургья общественни кхачана предприятей оборот. Бахара нахага дукхагІа товараш дохка дезаш хиларах белгал хинна Іац пятилетке кхоачащде дезаш дола декхараш. Бахача нахага дохкача товарий дикал лакхъяра, цар ассортимент шеръяра дола цІенхашттара декхараш а оттадаьд КПСС XXIII съезда тІайийцача Директиваш тІа. Укх пятилетке торговле предприятеша дукхагІа йохкаргья холодильникаш, телевизораш, хІамаш ютта машинаш, мебель, радиолаш.

Иштта дегІадоагІаргда кхачан продукташ йохкилга а. Дулхи дулха продукташи, шурен шурий продукташи, чкъьарийи чкъьарий продукташи, шекар, баьца даараш, комсаш дукхагІа йохкаргья вайцига.

Пятилетке наьха санна дегІайоагІаргья торговлеи складской сеть. Масала, цу шерашка розничнии торгови сеть 37,7 процент лакхлургья, хІаьта общественни кхачана сеть — 27,9 процент. Дукха керда предприятеш болх бе йолалургья юрташка. Уж хургья хІанзарча техникаца Іалашъяь а наха культурно гІулакх де йиш йолаш а. Царна юкъе я Ленина улицагІа хьалъергйола болх беш кхо бІаь саг хургвола универмаг, Катаяма, Бутенко, Иванова цІерахча болхлой поселкашка хьалъергья керда йоккхий тикаш, иштта тикаш, столовеш хьаелларгья Шалаже, Урус-Мартане, Паьсарен- Вокзале, Ножай-Юрта, Советски, кхычахьа а.

Цхьабакъда, керда объекташ хьалъярца цхьана специализаци яра чотах, балха прогрессивни методаши формаши юкъекхувлара чотах дерттІа пайда эца беза йолаш йолча тикаех, столовеех, торговле кхыча предприятеех.

А. ШУАЙПОВ,
Нохч-ГІалгІай АССР торговле министерства торговли вІаштІехьъяккхара отдела начальник.

ТЕШАМ БЕННА ЦА ХИЛЧА

Матаев Берсий звено ца йийцача а йовзаш я. Звеньевой а цун звено а дика йова вай республика лаьттай къахьегамхошта.

1964 шера Матаева звенос кхевь хьажкІаш е хьувкъама лакхала а, е цар дикала а хьакъехьа вовзаш волча Первицке хьажкІел хІамма а эшашагІа яцар. Нов. Матаевна дукхаза а правительственни совгІаташ тийннад.

Цхьабакъда, укх шера дукха халонаш тІаэттар цу звенона: хьалхагІа хадданза хІана даттац аьнна йоачаш лаьттар, тІаккха долла а хІама докъаду йокъал латта деноши ихар. Цу хьалаша дика хьувкъам кхебара цхьаккхе а тайпара гІо ца хулийтилга ховш ма дий.

Эггара хьалхагІа оарц даьккхар опыт йола хьажкІаш лелаер Захаев Лаьча керте латтача, лоаллахарча звене. Цига дукха хІама ца эшаш еррига а ялата йийна хьажкІаш силоса хьакха йийзар. ХІаьта из ялата йийна хьажкІаш чуэцара план кхоачаш ца еш юкъахьюсилга ма дий.

Дукха да ялата йийна хьажкІаш силосе хьакха езаш хинна хилара бахьанаш. Цхьабакъда, царех эггара керттердараш укх тайпара да. Ачхой-Мартана районерча «Лермонтовский» совхозе севооборота план массе а хана телхаю. Иттех шу да цига цхьан лаьтта шерра-шера духхьала цхьа культура дІаювш хьабоагІа. Кхетош ма дий цу тайпарча гІулакхо лаьтта яьккхделга. ХІаьта хьаштдолла удобренеш юкъекхухьар аьнна из юхаметта а дагІац. Оахамаш дерттІа деш ца хилар хьувкъамаш лоха хиларо керттерча бахьанех цаІ лархІа йиш я. Дуккхача шерашка 16—18 сантиметрал кІоаргагІа доацаш деш хьадоагІа оахамаш. ХІаьта ховш ма дий из бахьан долаш кІалха чІоагІача лаьттан тІоа лоацалулга. Цунах чакх а ца йоалалуш юсача тІоадало овлаш доахкалолийт. Из да баьцовгІаша дукха йоачаш ловш ца хилар а. Кхача а кхачалехьа ІажагІлала долалу хьажкІий гІад, хІаьта цунна де новкъостал а дац.

ХІанзлехьа а дувца доладеннал. Матаева звенон хьажкІаш а силоса хьакха еза мег, яха хабараш. Цудухьа дар звенон членаш сихбенна кхетаченна гулбалар а.

— ХІа-хІа, новкъостий, хІанз фу дича бакъахьа да вай?—хетт Матаев Берса йистхилар доацаш ладувгІача ший новкъосташка. — Вай Ерригроссийски яхьа юкъе даха ма дий, хІара гектара тІара 60 центнер яккха еза декхар хьалхашка а латташ.

— Хьем бе йиш яц, — йоах Умахаджиев Земас. — ДогІа мана делхаргда ховш мичал, хІаьта хьажкІаш йокъа а енна йовра кхерам болаш а я. Кхы хьем боаццаш чехка харшаш а даьха, хий дилла долаце деза.

Из къоабал а даь тІайийцар.

ХьажкІаш ца йойтара, бакъдар аьлча, дукхача даькъе новкъостал хилар звенос бІаьстий ду кхашкара балхаш, еррига агротехнически бокъонаш кхоачаш а еш, тІехдика чаккдаьха хиларах. ХІара гектара тІа 13—15 тонн ширдаьнна кхо дилладар. Лаьтташта даьча тохкамаша хьахьувкхараш теркал а деш, минеральни удобренеш юкъекхихьар звенос.

Цу дерригне а хьувкъам ца бойта доккха новкъостал дар-м бакъда. ХІаьта а хатта доагІа: «Шерра-шера сихдаь динза даргдоаца гІулакхаш а деш, хьувкъамаш кІалхарлаха лаьрхІа бола-хьогІ «Лермонтовский» совхозербараш?».

Ялат лелалер тешам бенна хила веза ше хьийга къа керза доврг ца хиларах. ХІаьта из тешам болар хила а хургда — агротехника еррига бокъонаши нормаши кхоачашъеш хилча.

Х. МАХАЕВ,
Ачхой-Мартана района «Знамя ленинизма» яхача газета юртбоахама отдела заведующи.

КЕРДАЧА ТАЙПАРА

Районни комитето духа уйла тӀаухийт инструкторски состав кийчъяра. ХӀанз райкома хӀара инструктор юххьанцарча

КПСС Сунженски райкома беррига болх кадраш нийса хержаш къестаяра, кхетамца кхеяра, дӀа-са увттаяра тӀаберзабаь ба хӀанз. ХӀанзалехьа дукха гӀулакхаш даьд идейни, паччахьалкхен, культурни гӀишлон чоалханера дешаш творчески къестадулургдолаш бола кийчбенна нах кулгалдара балхаш тӀа ахийтара. Иштта, берригача колхозий председателех, совхозий директорех, керттерча специалистех иттлагӀа дакъа кхоачашдоацаш барашкара дӀанйкххача, вожаши юххьанцарча парторганизацей секретарех диълагӀа дакъа барашкара дайккхача, вожаши специальни а партийни а лакхера, йистеяланза йола лакхера образовани йолаш ба. Царна юкъерча инженерий, агрономий, зоотехникий, экономистий, кхыча специалистий дукхал хӀара шу массаза дала алсамъювл. Исполкомий председателашта, ВЛКСМ комитетий секретарашта, заводийи совхозийи директорашта юкъе хӀанз дикка дукхагӀа ба хиланза яргӀоаца опыт а знанеш а йола болхлой.

КПСС ЦК мартовски Пленума решенешка хьежжа районе дикка дукха болх чакхбоах юкъерча звеногӀа йола кадраш кийчъяра хьакъехьа. ХӀанз юкъерча звеногӀа йолча кулгалдеча кадраех (мастерех, МТФ заведующеех, отделеней управляющеех, бригадирех, кхычарех) 200 саг хинна ца Ӏеш нах ба юртбоахама лакхерчеи юкъерчеи дешара заведенешка заочно деша багӀаш. Царна районе юртбоахама института консультативно - экзаменационни пункт йиллай. Районни партийни боахамеи актива 4 шера йола партийни школа йиллай, цига ВПШ программагӀа марксистски-ленински теори Ӏомаю. Шерра дегӀаенай агрозоотехнически дешара сеть. Иштта гӀулакхаша районе чакхбоах плана боараме а дика уйланца вӀаштӀехьбаьккха а бола кадрашцара болх.

Къаьстта а йоакхо еш да тӀехьаюса колхозаш дикача организаторашца, юрта боахама специалистащца чӀоагӀъелга. Из къаьстта дика гуш да Орджоникидзе цӀерахча, «Путь к коммунизму», «Красная Армия» яхача колхозий масалах. Боахамаша толамаш дахарен царех рентабельни боахамаш хиларен лоархӀамерча бахьанех цаӀ да кадраш хержилга, дӀа-са нийсъелга, кхетамца кхеелга дикагӀа тоадалар.

Райкомо йоккха терко ю советски, профсоюзни, комсомольски органий кулгалдеча кадрай, партийни аппарата болхлой, юххьанцарча а цеховой а парторганизацей секретарий дикала состав дӀахо а дикагӀа хулийташ тоаяра. ХӀанз партийни организацешта кулгалдеш ба дийша, организационно - партийни болх дика бовзаш бола коммунисташ. Райкомо царна хадданза шийн хан-ханнахьа семинараш, инструктивни совещанеш чакхйоах. Районе дика вӀаштӀехьдаьккхал партийни балха хьалха латта опыт юкъаерзаяра а дӀайоаржаяра а гӀулакх. КПСС райкомо парторганизацей секретарашца дуккха а семинараш чакхъяьхай укх темаех: «ДикагӀа бола, хьалха латта къахьегамхой парте хьаэца хьахержар», «Шийн дикала состава даим тӀахьожам хӀана лоаттабу парте?», «Къона коммунисташ кхетамца кхебарах», «Парте хьаэца могабарах бола бехктокхам лакхбалар», и. кх. дӀ.

Организационно - партийни болх кадраш бокъонца хержаш хьакъестаяра, кхетамца кхеяра, нийса дӀа-са увттаяра тӀа а лестабеш, райкомо йоакхо ю кулгалдеча кадрай резерва а. Из бахьан долаш йоллагӀча гӀулакхаш тӀа: совхозий директорий, колхозий председателий, парторганизацей секретарий, исполкомий председателий, кхычар заместителийлла ахийта херж гӀулакх довзащ, нах дика вӀаштӀехьбаха ховш, дӀахо дегӀаухаргхилара перспектива йолаш бола нах. Райкомо уж хадданза Ӏомабу, кхетамца кхебу, хӀаьта из бахьан долаш дика резерв йолаш а я.

Шоай масштабашка а чоалханелга а диллача Ӏалальмате доккхий коммунизм хьалъяра декхараш толаме кхоачашдаро, парте Программеи Устави лерттӀа кхоачашъяро, кадрашцара болх нийса баро—цу дерригане а дӀадех гӀулакхаш кхоачашдара тӀахьожам а тохкам а лоаттабелга. Из ленински дӀадехар теркал а деш, парте Сунженски райкомо даим тӀахьожам лоаттабу тӀанйяь решенеш кхоачашъяра, ерригача звеноша партийни а паччахьалкхен а дисциплина дакккха хӀама доацаш лерттӀа кхоачашъяра.

Парте районни комитето хӀанз шийн балха керттера моттиг къоастяьй, решенеш тӀанйянза яргӀоацаш боккъала кхоачашданза дагдоана гӀулакх эттача мара тӀа ца ийелга. ХӀанз кӀезигагӀа чакхйоах заседанеши совещанеши. Цо партийни болхлошка боккъалара торо хилийтай дукхагӀа йола ха колхозашка, предприятешка, юххьанцарча партийни организацешка, учрежденешка, совхозашка дӀакхахьа. Кулгалду райкома болхлой духхьала моттигашка каст - кастагӀа хулаш хиларал совгӀа, хӀанз цар лерттӀа дух а довзаш беседаш ю коммунистащца а парте боацаращца а, кӀоаргагӀа дух тӀа бувл царна эшарий а цар дӀадехарий а, шоаш болча моттигашка парте а правительства а директиваш, шоай решенеш лерттӀа кхоачашъелга Ӏалашду, гучадувла кхоачамбоацараш дӀадоах. Иштта гӀулакхаца, Сунженски районе вӀаштӀехьдаьккхад тӀанйяь решенеш кхоачашъяра бокъонца маьшша тӀахьожам лоаттабелга, укхаза Ӏалашдаьд партийни, советски, боахама, культурни гӀишлон деррига доакъош чулоацаш тӀахьожам лоаттабелга, хӀара кулгалхочоа бӀарг тӀакхоачаш хулилга. ТӀахьожам лоаттабара ларде лаьцад дувцилга йоацаш халкъа боахама планаш кхоачашъяр, партийни, советски, боахама органий балха стиль дӀахо а дикагӀа тоаяр, дешлар хаьдда къоастам болаш а гӀулакхаца а деш хилар, цар хьалха латта опыт хьинаре хьал а кхоабаш, дӀайоаржаеш хилар Ӏалашделга. («Победа» яхача колхоза опыт йовзар, дика хьувкъача илатий сорташ юкъекхахьар, кхашкарча къахьегамхошта культурно - бытовой хьалаш хилийтар, кадраш кийчъяр, и. кх. дӀ).

Укх тӀеххьарча хана райкома аппарато лоадам боллаш дикагӀа тоадаьд пленумашкеи бюро заседанешкеи дувца дешаш кийчделга. ТӀанйеча решеней керттера лостам хул хьалхашка оттадаь декхар толамца кхоачашдара нах вӀаштӀехьбоахилга, практически новкъостал делга. Моттигерча гӀулакхий хьал нийса дӀахьокхар духьа а тӀанйеча решенешкара предложенеш беркат даргдолча тайпара хилчйтар духьа а шерра актив юкъеоз пленумашкеи бюро заседанешкеи дувца дешаш кийтдара.

Юххьанцарча партийни организацей сий, кулгалдара роль лакхъеш хиланза ярг ца хиларах йола КПСС XXIII съезда решенешка хьежжа деррига организационно - политически дешаш юкъарчал доацаш партийни организацешкеи кхыйолча дукккхача къахьегамхой организацешкеи гӀолла чакхдаха гӀерташ я КПСС Сунженски райком. ХӀанз райкома кулгалдара стила а метода а юкъера дӀаяьхай административно - распределительни функцеш, дукхагӀа теркалду из дале а кхы дале а долча деша хьакъехьа актива хеташдар. Вахаро бакъдаь дӀахьекхад райком дерригача дешай хьакъехьа совещанеш вӀашагӀъетта гӀерташ хинна хилар харцахьа хинилга. Пайда луш дац совещаней доакъашхой «берригаш» хулийташ хилар: дукханеша дер хӀама доацаш ха йоаю. ХӀанз райкома бюро членаша, райкома болхлоша боахамашка шоаш дӀа а ухаш, кустовой совещанеш ю, вӀаши лоалахарча 3—5 совхозеи колхозеи кулгалхой цига тӀа а хьехаш.

Иштта гӀулакхаца, КПСС Сунженски райкома партийни балха юкъе хьалха денз йолаш хинна методаш, формаш, стиль юрта боахама, промышленноста, къахьегамхой коммунистически кхетамца кхебара къаьст - къаьстача тайпара кулгалдара ларда тӀа толащагӀа хулийташ тоаярен кӀоаргъярен хьакъехьа лоадам боллаш хувцаалар бахьан долаш парте районни комитетага торо хилийтай райкома аппарата, юххьанцарча партийни организацей, райисполкома, поселкай а юртий Советий исполкомий, профсоюзни а комсомольски а организацей болх дикка хьинарегӀа бе. Цу дерригне а дика влияни яьй республике юртбоахама продукташ а мехкдаьтта а дахара хьакъехьа хьалха латтарех йолча района боахама, экономически гӀулакхашта.

В. ЗАХАРЧЕНКО.

КЪАХЬЕГАМ ӀИЛМАНЦА ВӀАШТӀЕХЬБАККХАР

Къахьегам Ӏилманца вӀаштӀехьбаккхара Уральски машиностроене заводеи Каменски искусственни хьоасан комбинатеи коллективаша дӀадоладаьча гӀулакхага а хьежа, мехкдаьтта химически промышленноста болхлой профсоюза обкомо кхайкаьча къахьегам вӀаштӀехьбаккхара смотра юкъе а даха, оаха Мехкдаьтта управлене цехашкеи конторашкеи 1965 шера вӀашагӀтехар творчески бригадаш, хӀаьта творчески бригадий болх вӀашагӀтохара НПУ йиллар къахьегам Ӏилманца вӀаштӀехьбаккхара совет. Творчески бригадий кулгалхошта, мастерашта, болхлошта йийшар «Болхлой моттигашка къахьегам Ӏилманца вӀаштӀехьбаккхара методаша оттаярахи планаш юкъейоалаярахи» яха тема йола лекци. ДӀадахача шера НПУ юкъейоалайир болхлой моттигашка къахьегам Ӏилманца вӀаштӀехьбаккхара 40 совгӀа мероприяти. Уж тайпа мероприятеш юкъейоалаярах 1965 шера 13 эзар сома рузкъа кходир. Царел совгӀа производства эстетикахи культурахи, кадраш кийчъярахи цар квалификаци лакхъярахи, балха хана моттигера нормаш технически ларда тӀа оттаярахи царга юхахьажарахи, производственни процессашта механизаци автоматизаци ярах, къахьегамо производствой вӀаштӀехьяккхарах йола дуккха мероприятеш юкъейоалайир.

ДӀадахача шера керда болхлой кийчбара план 102,5 процент, инженерно-технически болхлойи гӀулакхерча наьхеи квалификаци лакхъяра план — 254, мугӀарегӀа болча болхлой квалификаци лакхъяра план 585 процент кхоачашъяьй. 1965 шера РМЦ-а балха хана моттигера нормаш юхаэргаьхай, 76 технически ларда тӀа яха оттальй. Балха хана моттигерча нормаш эргаьха тоаярах 300 сом пайда баьннаб дӀадахача шера.

Балха моттигашка Ӏилманца къахьегам вӀаштӀехьбаккхара планаш кхыча организационно - технически мероприятещца чакхъяхара НПУ коллективага йиш хилийтар производственни плани кхыйола показателаши дикка тӀеххкхоачашъе. 1965 шера валови продукци яккхара план 105,2 процент кхоачашйир, продукцега шийга дӀабода мах 2,8 процент лохбир, къахьегама овсарле 6,3 процент лакхъяьй планал совгӀа мехкага кхаьчад 3300 тонн «Ӏаьржа дошуви» 740 эзар кубометр «сигал бессара доагори».

Цу дерриганеша НПУ коллективага йиш хилийтар дӀадахача шера йиъ квартале мехкдаьтта доаккхача предприятеша лаьцача социалистически яхье хьалхара моттиг лаца, хӀаьта Къилбаседа Кавказа совнархозо кхайкаьча кадрай квалификаци лакхъяра конурсе кхоалагӀа моттиги ахчан кхоалагӀа премии яьккха а.

ДӀадахача шера балха моттигашка Ӏилманца вӀаштӀехьбаьккха къахьегам юкъебоалабара НПУ предприятейи цехийи коллективашта юкъе дикагӀдола толамаш даьхад мехкдаьтта телемеханизированни промысла коллективо (творчески бригада председатель нов. А. Б. Егиянц; бригада къахьегам Ӏилманца вӀаштӀехьбаккхара секретарь нов. О. С. Терентьева).

Творчески бригада болх бе йолаелар балха моттигашка къахьегам миштта вӀаштӀехьбаьккхаб производства эстетикеи культуреи миштай хьажарца, цул тӀехьагӀа гучадаьнна кхоачамбоацараш дӀадахара йола мероприятеш оттайир, предложенеш юкъе юкъейоалаярах хила йиш йолча экономически эффекта лоархӀам бир, балха моттигашка къахьегам Ӏилманца вӀаштӀехьбаккхара план оттайир, мероприятеш кхоачашъяра бехктокхаме бола нах къоастабир, уж кхоачашъярай миштта кхоачашъю хьажарай тӀахьожам оттабир.

Балха низах дикагӀа пайда эцарах йолча телемеханизированни мехкдаьтта промысла творчески бригада предложенеш юкъейоалаярах алапе фондах дӀадахача шера 5 эзар сом совгӀа кходаьд. Цу промысла скважинашта лаьттан кӀалхара ремонт еча мастер Синюхаев керте латтача, 1965 шера 1967 шера чотах болх беш хиннача коммунистически къахьегама бригаде дикагӀйолча опыта школа хилар.

ДӀадаха шу чакхдоалача хана НПУ ерригача цехашка, конторашка оттайир 1966 шера балха моттигашка къахьегам Ӏилманца вӀаштӀехьбаккхара, производства эстетикаи культураи планаш. Ерригга а цу хьакъехьа оттаьнр 70 мероприяти, царех ах шера 38 кхоачашъяьй. Кадраш кийчъяра а цар квалификаци лакхъяра а план кхоачашъеш 344 саг говзала дешар дешаш хилар, е берригача болхлоех кхоалагӀа дакъа.

Балха моттигашка къахьегам Ӏилманца вӀаштӀехьбаккхара гӀулакх дика юкъедоаладаьд 23 участка ремонтно-механически цехе. Шера чакхъяккха оттаьча 13 мероприятех 7 кхоачашъяь предложенеш юкъейоалаярах шера 15 эзар сом пайда баьлар.

Ерригача хьайнцача НПУ-с валовой продукце план 105 процент кхоачашйир, продукцега дӀабода мах 2,4 процент лохбир, къахьегама овсарле лакхъяра план 107,8 процент кхоачашъяьй.

Мехкдаьттен газ яккхача шера доагӀа декхараш кхоачашдаьд. Цо йиш хилийтар телемеханизированни мехкдаьтта промысла коллективага ерригача предприятей коллективаш Сийлахь-боккхача Октябра дезача цӀейна даха мадоагӀара накъадахара тӀахьехаш кхайкарал, де, цун сийна доккхий декхараш тӀаэцара уж тӀахьеха. Промысловикаша дӀадоладаь гӀулакх хьал а лаьца, ерригача цехийи участкайи коллективаша доккхий декхараш тӀанйцар, хӀана уж кхоачашдара беррига низ тӀабахийта къахьегаш а я.

Къахьегам Ӏилманца вӀаштӀехьбаккхара хьакъехьа дикка толамаш даьха дале а, тха октябрьций хӀанз а дукха кхоачамбоацараш да цу даькъе, производства эстетикаи культураи, къахьегама физиологеи психологеи, производственни процессашта автоматизаци телемеханизаци яра, болхлой кийчбарен цар квалификаци лакхъярен, балха хана йола технически ларда тӀа оттаяь нормаш юкъейоалаярен, кхыдолча хӀамайи хьакъехьа. Этара хьалха тхона новкъарло еш дола хӀама да материально-технически снабжене ледара хилар. Производственни процессашта автоматизаци механизаци яра, къахьегамхой балха хьалаш тоадара хьакъехьа НОТ-а (къахьегам Ӏилманца вӀаштӀехьбаккхар) задаmeш кхоачаш ца еш юс, хӀана аьлча оборудованена, механизмашта, кхыйолча хиланза яргӀоацача инструменташта даь заказаш Ӏалальмате во кхоачашду. Масала, хьаэцаргья вай ремонтно-механически цех. Болташи фенташи шоашта йоагӀаш йолча материалех е эзаш латт 12 колонни фланцаш хьа тел Ӏурташ а доацаш, уж дахара кхы тӀа ха дӀаяхийта еза. Фенташта хир дакккха дикка болх булуш дола бурош дац, аьшк теда инструмент тоъац, аьшк вӀашагӀлотаду электродаш кхоачам хиллал дац, нитробасар, кхыйола хӀамаш яц.

Тийса аьшк лоаттаду тхона «Красный молот» заводо. План кхоачашъеча цунна Ӏаткъ из. ХӀаьта из бахьан долаш кхы тӀа ха а къахьегам а дӀабахийта беза. Нагахьа санна цу заводо бустамах йола материали тийса аьшки лоаттадоре а из де дезаргдацар тха.

Бакъда тха тхоай бехках дола кхоачамбоацараш а да. ГӀодара болча болхлой а кхыметтел керттерча болхлой а къахьегама механизаци яьяц. Цудухьа гӀодара болча балхага из кулгаца беш хиларах керттерча балхага миссел ха дӀайода. Токарни станокий патронашка кулгаца чӀоагӀъю оатхалаш, пневматически патронаш йоллашехь. Тувсаш дола аьшк пийшка дӀачулуллаши пучура арадоаккхаши кулгашца къахьег аьшка пхьараша. Массаза а нийслац кранага маьбоагӀара болх байташ. Оатхалаш еш хьадувла аьшка шолхаш кулгашца дӀатоах.

Цу тайпара, творчески бригадашта, НОТ-а Совета къоастаде деза дешаш шортта да. Уж къоастадара низ тӀабахийта беза.

Дукха да къоастаданза дола дешаш тха гӀишлошъерий а. Вай укхаза бувцаргбац йоккхача панелех гӀишлош ечара къахьегам, вай дувцаргда штукатурка ярах, кӀир тохарах, басар хьакхарах. Уж тайпа а кхыдола а балхаш дукхагӀча даькъе кулгаца ду тха предприятешка, хӀаьта хӀама ца эшаш наггахьа йолча ханагара дӀайиккхача дерригаш а кулгаца ду.

Цхьацца йола мероприятеш чакхъяхарах боалаш бац НОТ-а болх. Из бе беза комплексах, масса йолча звеношка, бӀаргчача предприяте. Тхона хетачох хӀара НПУ а «Грознефта» объединене а НОТ-а бюро йилла еза.

ХӀанз ха кхаьчай НОТ-а болх кӀоаргагӀа бе, цехашкеи участкашкеи яьхка ца Ӏеш, бригадашка, сменашка, звеношка а творчески бригадаш вӀашагӀтоха: хӀара балха моттигага кхаччалца, НОТ-а ше йолча предложенеш яц оаха расчет еш, уж кхоачашъяра хаьдда йола ханаш а оттаяц, бехктокхаме бола нах а къоастабац.

Болхлой кийчбечеи цар квалификаци лакхъечеи цхьадола толамаш дале а, белгалдаккханза даргдац 2—3 говзал йола болхлой тха хӀанз а кӀезига хилар. МайоагӀара дӀайовзийтац новаторийи производстве хьалха латтарийи опыт. «ДикагӀвола токарь», «дикагӀвола мастер» яха яхь лоаттаяц.

Телемеханизированни мехкдаьтта промысла къахьегам вӀаштӀехьбаккхарен технически нормировани ярен инженера Ольга Семеновна Терентьевас, СМУ нормировщика Петр Иванович Ефремова, ЭМЦ-а нормироване инженера Евгения Андреевна Белоусовас, кхычар дукха низ а къахьегам а дӀабеннаб цехашка НОТ-а маяххара болх вӀаштӀехьбаккхара. Духхьала лейпеш ешарах, гӀулакх дӀадовзийтарах толамца дӀагӀоргбац болх. Из хала декхар практически толамца кхоачашдаьд цу аз лакхе цӀераш яьхача наха. НОТ-а хьакъехьа тӀагӀертта къахьегача, дика толамаш доаха нах материальни халлоацаш хӀама доре бакъахьа хила мегар, хӀана аьлча из болх дикагӀа бе дог доагӀаргдар цар тӀакха. Производстве НОТ-а болх дикагӀа вӀаштӀехьбаьккхача наха йола поощрительни система юкъейоалайича бакъахьа хургья.

Партеи правительствай йоккха терко ю къахьегам Ӏилманца вӀаштӀехьбаккхара, хӀана аьлча из ца дича хьае йиш яц коммунизма материально-технически база. Массане а хьалхаца дезаш дош да из.

НОТ-а кхоачамбоацараш дувцаш укхаза ала доагӀа цу хьакъехьара кхоачамбоацараш инженерно - технически болхлой а бехках да аьнна. Цар цкъаза шоай боаца болх бу, хӀаьта цхьабараш бизза балха мухь болаш бац.

Балха алапи вӀаштӀехьдаккхарен нормировани дешай а да кхоачамбоацараш. Царех дукха дийнад. Мехкдаьтта доаккхача предприятей майоагӀара йола типови структураши штаташи яц, хӀаьта йолаш яраша кхоачам бац.

Йоккха социально-экономически

Р. ШАМИЛЕВ.

«Октябрьнефть» НПУ къахьегама отдела начальник.

БОЛХ ТОАБАР ДУХЬА

КПСС ЦК сентябрьски (1965 шу) Пленум хинначул тӀехьагӀа швейно-производственни объединене коллектив кийчон балхаш де йолаелар планированеи экономически стимулированеи керда системага ялара.

Объединене парткома, администраце, профсоюза комитета решенех вӀашгӀъеккхар экономически курсаш. Цига дакъа лоацаш бар мастераш, технологаш, нормировщикаш, экономисташ, механикаш, конструктораш.

Отделий начальникаша, объединене кулгалхоша ладийгӀар керлача системага ялара хетаяьча массехк лекцега.

ХӀаьта а производствана экономически стимулировани елга вӀаштӀехьдоалиига лацар производства экономически эффективность боагтӀача боарамах лакх ца йича. Цудухьа керттерча даькъе тахка йолаелар арахеца продукци дукхагӀа хилийтара, къахьегама овсарле лакхъяра, цар базе производствана дукхагӀа пайда лургбола резерваш.

Духхьала цу гӀулакха лаьрхӀа Субботникова яхача улицах хӀамаш тега керда цех хьайийлар, болх беш цига ва 90 саг. Цо вӀаштӀехьдалийтар 100 эзар сома маьха хьалха хинначул дукхагӀа продукци арахеца, хӀара шера цига тегаргья 120—130 эзар берий хачеш. №№ 1, 2, 6 йолча цехашкара технологически потокаш шеръяьй. Из бахьан долаш 10 процентагара 15 процентага кхаччалца лакъеннай къахьегама овсарле.

ЙиълагӀча цеха балха юкъе йихьай агрегатно - группови потокаш. Цох паччахьалкхенна шера хула пайда 3 эзар сом да.

50 хӀамаш тегана участкаех 32 участка балха юкъе йихьай несъемни процесс. Из бахьан долаш хӀара болхлочо сменах кхою ха 15 минут я. Хьалха дӀаяхача хана хӀамаш тегараша шоаш бе беза болх хьаэцаши, смена чакхъяьлча тегаш латта хӀамаши юстара йоахаши дукха говра. Несъемни процессах хӀара болхлочо шийи сменщика болх дӀахо хьу.

Барзкъаш доахача цехе механизированни хьисапе РУТС яхача ахавтоматащца барзкъаш хьалоахарг долаш гӀулакх даьд. Хьалха из болх кулгащца бора. Автоматаш производства юкъе яхьарах къахьегама овсарле 25 процент лакхъелар. Из бахьан долаш шера кходу кӀадаш 1333 метр я.

Кийчон цехе оттаьй шоаех автоматически счетчикаш йоахка бракоbочно - промерочни цхо станок. Цу цехе къахьегама овсарле 20 процент лакхъелар, кхычахьа балха ваха йишйолаш кхо болхло мукъаваьлар. Шера цу мероприяте паччахьалкхенна бу пайда 2300 сом да.

Аппаратащта механизаци ярах, первичкашка кӀадай зигашта метта каьхат увттадарах а чӀоагӀа пайда баьннаб. Иттаза кӀезигденнад хала балхаш, паччахьалкхенна кхо эзар гаргга сом пайда баьб.

Фабрика чура хозрасчет чӀоагӀйир планироване оперативно - производственни система балха юкъе яхьаро. Из бахьан долаш массайолча звеноша ритмично болх бергба.

Финансови гӀулакх чӀоагӀагӀа хилийтара массехк мероприятеш балха юкъе йихьар нормал совгӀа товараш ца доадайтара, хӀаьта а хӀанз а тӀехьа норматива совгӀа хула зе 500—600 эзар сом да. Объединене коллективо кийчъяь оборотни средствай нормативаш, цар торо хулийтаргья хьашташ диэза кхоачашде.

Ца эшаш, совгагӀа йола оборудованеш хӀамаш тегача цехашкара дӀайоахаш латт. Масала, ер шу долалуча хана ца эшаш йола оборудованеш тха объединене 63 яр, хӀаьта хӀанз ужаш 18 мара яц.

Объединене 31 эзар сома маьха кӀезигъяь фурнитура неликвидаш, хӀаьта ер шу долалуча хана уж яр 57 эзар сома маьха. Керттерча даькъе арахецача продукце ассортимент хувцар бахьан долаш юхедиса чулан тайи фетингаши а долаш.

Цул совгӀа тха объединене вӀашагӀъеллар ерригача боахама инвентарага хьажа а хьежа цох ца эшар тӀера дӀайоккхаргйолеи эшшача дӀайохийтаргйолеи комисси.

Бюджетаца, госбанкаца расчет яра гӀулакх а дика делацар. 1965-гӀа шу долалуча хана шийи ханнахьа дӀа ца луш тӀадиса хинна ахча цхьа миллион совгӀа сом дар, хӀаьта октябрь бетта тӀадиса декхар дӀадаьккхар. ХӀанз [illegible]

Объединене болх тоабара, технико-экономически хьокхамаш лакхдара партком технико - экономически совета хьежар укх дешашка: Ӏилман ларда тӀа къахьегам вӀаштӀехьбаккхара, къахьегама нормировани яра хьалашка, [illegible] яхьара, Ӏалашо яра, кхыдолча дешашка.

Дукха да объединене кхоачашде дезаш хьалханка латта декхараш а. Царех цаӀ да специализаци яр, дукхача ассортиментех арахеца деза тега барзкъаш. Цул совгӀа карлерзае езаш я 300 керда модель. Иштта дукхача ассортиментехи моделехи ца халлаш баракъаш арахецаш хиларо хьалех дукхагӀа кӀадаш хилийта дезилга. Ханнахьа хилийтац кӀадаш. Из бахьан долаш изделегара изделега, фасонагара фасонага дувлача хана цехашка, участкашка дукха балха ха йоаю.

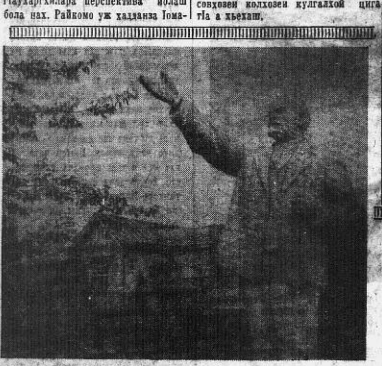
Иштта дукха ха йоаю оборудовани тоаеча а.

ЧӀоагӀа лоархӀамеи сихагӀа производства юкъера дӀадакханзеи даргдоацаш да ерригa арахецача продукцех 30 процент зене хилар. ХӀана аьлча лоха да оптови маьхаш, царга дӀадахар юха метта отталац.

Балха чӀоагӀа Ӏаткъаш да каст-каста болхлой, специалисташ хувцалуш хилар. Болхлой бераш берий бешамашна, яслешка дӀаоттало торонаш яц. Хьалъе езаш я бархӀ бӀаь моттиг йола берий [illegible], хӀаьта йолаш йола [illegible] 140 мара яц. [illegible] 15 шу совгӀа ха я. [illegible] объединене коллектив.

И. ЦЫГАНОВ,

Грозненски швейно - производственни объединенин парткомин секретарь.

Шозза вӀаштӀардаь, арахьара кхы яр ма дий аьнна белгал доаца цӀа. Пена тӀа яздаьд: «Укх цӀагӀа 1918—1919 шеращна ахкан В. И. Ленин хиннав» аьнна. ТӀаккха безам боагӀа Ленин волча хана укхаза мишта хиннай, Ильича сен уйла яьй, яр моттигаш мишта йолаш хилча бакъахьа хийттадтеш цунна ха хьуняши.

...Москвана юххерча гобаьккха хьунаши къовхаши долча йоккха имене Ленина теркам тӀаэзар. Из йоацача Мальцебродово яхача укхаза ухар салаӀа, грибаш да ваха, чарахье.

Шийца цига веначa В. Д. Бонч-Бруевичаца къонача Советски республике хьахила йолаешнача совхозех къамаьл доладир Ленина. Совхозашна гӀулакхаш эсала лелар, кулгалхой балха опыт яцар, Ӏомабала моттиг я яцар. Цигга В. Д. Бонч-Бруевича могадир уж шиъ лаьттача моттиге хьокхаме совхоз вӀашагӀйоллалга.

— ХӀаьта доладургда-кх вай,— раьза хилар Владимир Ильич.

Кастта укхаза вӀашагӀъеллар Советски Россе хьалхара хьокхаме совхоз. Цу гонахьарча моттигашка хьежжа «Хьун арецаш» аьнна поэтични цӀи елар цунна. Шийн кхы дуккха гӀулакхаш доллашехьа Владимир Ильич даиман совхоза гӀулакхашка хьожаш хулар, Советски правительства цӀерагӀа материальни новкъостал дора.

Дукха хӀама ца эшшаш ах бӀаь шу дӀадахад. Юххьанца дукъ дӀаоза цхьа говр мара ца хиннача, хӀанз боахама я шовзткъеи иттнел совгӀа тракторий комбайни, шин бӀаь кхыйола юртбоахама машини. 1919 шера совхозе деррига а аьха лаьтта 46 десятин мара ца хиннача, хӀанз совхозе оаха лаьтта 2200 гектар да, царех хӀаране тӀара 18 центнер ялат, 160 центнер ноартолаш, дукха силосни культураш, йол йоакх. Владимир Ильич

РЕСПУБЛИКА ХЬАЛХАРЧА СОВХОЗЕ

укхаза сайренашка ше болх беш фатегена лампа йовгайора. ХӀанз совхоза къахьегамхой фусамашка электрически сердал я, фермашка а мастерскешка а болх беш электромотораш да.

Керттера а боахам бӀаьхий хилар хьайбаш леладарца да. Хьалхарча шерашка денз «Хьун аренаш» яхача совхоза специализаци йир шурен дулхи даккхара, хӀаьта ялх шу хьалха цунах племзавод хилар. Цу ханага укхаза хьалкхелдир холмогорски фух дола доккха божа Ӏул. Хьайбаш леладераша къовсам лоаттабу шоай 800 Ӏаттах хӀаранегара хьоанал 3,7 процент а долаш 4.000 килограмм шура яккхарах, хӀаьта Ӏаьсашта хӀара дийнахьа 700 грамм совгӀа дулх тӀакхетарах тӀехьа.

«Хьяна аренаш» яха совхоз дика лоархӀаю шийн керттерча декхарах — божа фу тоадарах, итташ племенни сиргӀаши шинараши дохк кхыча колхозашкеи совхозашкеи.

Боахам лелабара ларде — боахама расчета принцип. Иштта болх беш я хьайбаш леладу, кхаш леладу, гӀишлошъяра, ремонтни бригадаш. Хьадда йолча подотчетносто, экономе режимо пайда тӀа а боагӀаш болх байт совхозага.

Боахам экономически дикача хьала тӀа хиларо новкъостал ду хӀара болхлочун материальни хьалторонна. Ахкап бетташка доаркаша хӀаране 160 сом а долаш алапи доаккх, болхлочун шера юкъера лаьрхӀача хӀара бетта 110 сом алачи хул, 200-нел сов гӀа дезал центральни усадьберча пхезза вӀашатӀардаьча цӀеношка бах.

ХӀара шера совдувл совхоза лакхара хьокхамаш коммунисташ керте а болаш еррига, коллектив шийн хьинаререча къахьегамца Ильича дага лаьтта социалистически юрта боахам лакхара продуктивнии лакхара рентабельнии хилийтар кхоачащдеш я.

Центральни усадьбе Ленин ваьхача цӀенна хьалхашка памятник дегӀад. Кастта В. И. Ленин, Н. К. Крупская, М. И. Ульянова чуӀийнача чурча цӀеношка хьаергья мемориальни музей.

☆

Центральни отделенера парторга Людмила Чистякова (аьрдехьара яр) керте латта № 1 йола бригада. Хьоанал 3,7 процент а долаш хӀара Ӏаттагара шера 5.000 килограмм шура йоакх бригада. Доаркаш кӀоргбаь селикционни болх беш я. Цар Ӏунал ду совхоза божа бебабеча а кхыча боахамашка дохкача а дикача фух долча доаханнен царна тӀехьарча Ӏаьсаштеи.

М. Барабановен В. Худяковен сурташ.

ТАСС фотохроника.

Партийни хроника

ШОАЙЛА ДАГАБУВЛ

Наурски района «Терский» яхача совхозе дика традици а хинна дӀаэттад жа Ӏуна ди дездела. Цу дийнахьа жа-товарни фермай болхлоша ювц боахаме хьалха латтачар опыт, из балха массайолча участкашка юкъейолаяра де дезарех дагабувл.

Укх деношка «Терский» совхозе жа Ӏуна ди дездеш гулбеннабар совхоза дикагӀбола жа Ӏуй, боахама а партийни а болхлой. Гулбеннарашта хьалхашка доклад йир совхоза парткома секретара нов. Волгина. Цо белгалдаьккхад боахама коллектива дӀабахача ворхӀ бетта дукха толамаш карагӀдаьнналга. Паччахьалкхенга дулх, шура, тха дохкара план тӀеххкхоачашъяьй. Жа Ӏуна бригадаша хӀара 100 жийна тӀехьа 110—117 Ӏаьхар кхебаьб. Докладчико дӀахо белгалдаьхар боахама коллективо де дезараш.

Совещане къамаьл дир парте Наурски райкома хьалхарча секретара Пожидаева.

КАГИРХОЙ КОНФЕРЕНЦИ

Нохч-ГӀалгӀай обкома III пленумо кагирхой коммунистически кхетамца хьалхкебара де дезачарех лаьца соцам баьчул тӀехьагӀа дукхагӀа терко е яьннай цу лоархӀамерча деша Грозненски нефтемаслозавода партийни организаци. Укх деношка парткомо йир завода кагирхой теоретически конференци. Цун повестка тӀа яр йиъ доклад.

Парткома члена, завода керттерча инженера заместителa нов. Гиляйова йийца доклад Саг дегӀаволаваран из хьалкхеваран бола марксистско-ленински хьехам» яхаш яр. Докладчико белгалдаьккхар керда саг хьалкхевара хьакъехьа де дезараш. Кагирхой идейно чӀоагӀбалара, халкъа революцеи къахьегамеи традицей хьакъехьа уж хьалкхебара лаьца докладаш йир АВТ яхача установка начальника Липперта, комсомола заводской комитета секретара заместителa Коршовас.

ВАЙ ДОТТАГIИЙ БОЛЧА

КУБА

Куба республика белгалдаьд кубински кхалнаьха федераце ялхлагIа шу дизар. Шийна юкъе 600 эзарнел тIех кхалсаг йола федераци мехка вахара дерригача доакъошка лоархIамера роль йодаш я. Цуи активисташа боккха болх чакхбоах кхалнах общественни производствана юкъеозара, цар новкъостал доаттаду мехкара дукха а проблемаш кхоачашъяра. Къаьстта Iаламате йоккха я берий учреждений, халкъа образованеи укхцIено лораяреи органий балха юкъера цар роль.

Укх шера цIей лездара юкъмоттиг хилар город Камагуэй. Укхаза юкъмоттигерча майда тIа дукха а нах юкъе бола митинг хиннай, цунна юкъе дакъа лоацаш 70 эзар саг хинна ца Iеш дукха нах а болаш.

Федераце балха хьакъехьа доклад йир цун председатела Вильма Эспина. Цо белгалдаьккхар кубински кхалнаьха политически сакхетам дикка чIоагIа дегIабар, цар юкъаробразовательни боарам лакхбара федераце токкхий толамаш дахар. Вильма Эспина белгалдир укх тIеххьарча хана общественни производствана юкъе дакъа лувнача кхалнаьха дукхал гаьнна алсамъялар.

Митинг чакхйоаддаш цига къамаьл дир Куба КП ЦК секретариата члена Фауре Чомона, цо белгалдаьккхар кубински экономика дегIакхувлара пдаьаш кхоачашъяра кхалнах лоархIамера роль йолаш хилар.

ПОЛЬША

Укх шера Польски Халкъа Республика лакхерча дешара заведенешка экзаменаш дIатийннай 90 эзар гаргга болча кагийча нахей мехкарашеи. 40 эзар хинна ца Iеча кандидаташа уж толаме дIатийннай. хIаьта мехка 65 вуза деша я болалургба уж.

Хьалха дIаихача шерашка а санна, массанел дукхагIа университеташка деша баха гIертараш бар. Мехка 7 университете экзаменаш дIателаш хиннав 25 эзар гаргга саг. Цаха юкъе чIоагIагIа цIи хозаш латт юртбоахама вузий.

ВЕНГРИ

«Непсава» яхача газета дашнешка диллача, Венгре бахача нахах 10.183.000 саг хул. Юккъера лаьрхIача наха бахаш йоаккха хамаIача наьхаяр 67 шераген кхалнаьхаяр 72 шераген дIаккхоач, 1930 шера маIача наьхаяр 49 шераген кхалнаьхаяр 52 шераген кхоачаш хиннача моттиге.

ЮГОСЛАВИ

Къаьнарча городе- крепосте Дубровнике чакхъяьнай хIанадехьа чакхйоаха оамал хинна дIаэтта ахканара фестиваль. 45 ден чухьа итташ драматически представленеши музыкальни концерташи хиннад. Царна юкъе выступленеш йир Австри, Франци, США, Югослави, СССР а тIехьа 13 мехкарча эзар хинна ца Iеча исполнителаша.

ТАНЮГ яхача агентства белгадеш махиллара къаьстта а толам болаш хилар советски исполнителий — скрипача Леонид Коганеи пианиста Никита Магаловеи сольни концерташ.

(ТАСС).

«АППОЛОН» ХИ ТIА IОДЕССАР

НЬЮ-ЙОРК, 26 август. (ТАСС). «Апполон» яха космически кема сигала гIолла лийнна а даьнна, Тайжача океана хи тIа Iодессад. Пилото леладеш доаца кхо моттиг йола «Аполлон» яха космически кема «Сатурн-1» яхача ракетни система новкъосталца урагIхийцадар, хIаьта цо космосе лелаш 93 минут а яьккхай, цу юкъагIа лаьтта орбита диъчех кхо дакъа хула никъ а баьб цо.

Кеннеде мысера (Флорида яха штат) хьахайтад хи тIа Iодесса космически кема лехаш 40 минутал тIех ха яьккха хилар, хIана аьлча из Iодессад Iолоссаде лаьрхIача моттигагара 195 километр гаьна.

ДУХЬАЛА ГОЛОСОВАНИ Ю

ВАШИНГТОН, 26 август. (ТАСС). США конгресса викалий палата селхан 39 голоса духьаларча 169 голосаца тIа ца эпаш йитай президента Джонсона лаьрхIа йола резервисташ эскаре гIулакх де тIахьехарен уж Вьетнаме ахийтарей бокъо ялара хьакъехьара предложени.

Из предложени юкъейихьаяр сенато, 1967 финансови шера йолча тIема бюджета хьакъехьарча законопроекта тоадар юкъе дахьара хьисапе. ХIана еррига а проект сенате юхайохийт, цо къоастаде деза тоадар тIаэцилга ше тIагIертадергда е дац яха дош.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

США доал деча гIозараштa тIа-тIа халагIа хул мехкара тIема духьалара уйлаш юхакъувла. Цунна тешал ду Къулба - Малхбоален Азерча американски агрессена духьаларча боламе дакъа лоацарашцара чIир леха аьнна драконовски гIулакхаш кийчдаро. Антиамерикански гIулакхаш тохкаш йолча викалий палата комиссе укх деношка къоабалийр Вьетнаме герз детташ лоаттаеча интервенцена духьале къовсам лоаттабераш кхерабе лаьрхIа йола законопроект. Къиза таIазараш де оттадаьд: правительства чакхдаха лаьрхIача тIема гIулакхашта духьала моллагIа тайпа яь а духьале ярах 10 шу набахта даккха суд а ю 10000 доллар гIод а тох. Кхы а къизагIа таIазераш де лерхI агрессе жертваштa новкъостал дераштa, — къулбехьенвьетнамски патриоташта ахча гулде е цIий дала кийча болча американцашта. Цаьна 20 шера цабакта бахка суд ергIолаши 20000 доллар гIод тохаргдолаши да...

Цу тайппара, вIаши удув а льнна йода ши процесс: Вьетнамерча американски агрессе эскалаци вIашагIкхийттача Штаташта шоашта чухьа халкъ кхерадара эскалаци.

Антиамерикански гIулакхаш тахкара йола комисси массаза а США империалистически реакцебе доаллача таIазара герзо дер деш хиннай. Хозахета даь дац дер-жилордехи мракобесехи из вIашагIъехкаш хилар. Хьалха комиссена керте лаьттав даьрагIа вола расист, Миссисипи яхача штатера антинегритянски погромщик Ренкин. Цуи мугIараштa юкъе шийгIулакхаш леладеш кхааш кийдеча Томаса чIоагIагIа волча куклуксклановца. «Доп тахкара», кийсагIа аьлча, лодкъам эцара комиссена тIакхийлаб прогрессивни деятелаш — коммунисташ, профсоюзий активисташ, кагирхой кхалнаьхен организацей викалаш, либеральни писателаш, художникаш, активисташ. Демократически паргIатонаш тоIае а гIерташ, комисси массаза а антикоммунизма ширмана тIехьашка лаьттай. Массехк шу хьалхагIа цо кепатеха араяьккхар тIехьагIа «коммунистически фронтаца» дIадоархIаш хиннача, США-рча 625 общественни организаце список.

ДагайоагIа комиссе заседане хаттар этта моттиг: «коммунистически подрывной гIулакхаш» лелалеш хиннаволий-теш Шекспир? Шекспировски пьесаш увттаьча Джозеф Пэппе дош дар дувцаш хиннар. Цо шийна комиссе уйла тIазай искусства хьакъехьарча шийдемократически уйлашца. Е. 50-ча шерашка комиссена керте лаьтта конгрессмен Вуд США-рча образоване система шерьелген тоаелген дIадехаш, хиннараштa духьала вийнна хинна цхьаькка моттиг. Вуда цу хана хьанхайкадаьд: Коммунистически социалистически влияне лард я образовани». ХIаьта цулухьа — дIаяккха образовани!

ТIехьагIо лодкъамаш ийде комиссена тIакхийлаб граждански бокъонашта тIехьарча боламе дакъа лоацаш хиннараш, дерригдунен кагирхой фестиваляшка баха цIабаьхка кагий нахи мехкарийи, халкъа Кубе бахха майра хинна къона студенташ. Човхам дукхагIа хилийтар духья комиссе цкъаза выездной сессеш» а яьй — из кул болхлоша забастовкаш еча, негрошха болча наха бунташ хьеча дуккхача студенташа къовсамаш лоаттадеча городашка.

Кердача законодательни дубинана еш йола хIанзара кийчо геттара сиха а вIалла вIаштIехьа йоацаш а ю. ТIема духьаларча боламе дакъа лоацараштa хьокхама процесс оттае лаьрхIадар. Цо де дезаш хиннар тIема истери хьоаелга, Вашингтона авантюристически никъ хьаллоацаш «патриотизма» талгIи тIехьара тIатеттилга дар. Из гIулакх, бакъдар аьлча, чакх ца доалаш дисар.

ТIема духьаларча боламе дакъа лоацаш хинна цхьайтта саг комиссена тIавоалаварон царгара лодкъамаш эцача хана лаьттача хьалон эгIазийгар США-ра а цар доазанел арахьара а шерра общественность. Суд еш хиннача викалий палата здания гонахьа ха де полице нарядаш оттае йийза. Бехке бераш хьаллоацаш митингаш хилар. Комиссе леладу гIулакхаш «дешеи организацейи паргIатонна бенна конституционни тешам телхабелга» да аьлар США лакххерча дешара заведене массехк бIаь профессора. Массехк общественни организацево могайир из фарс правительство критикашта бокъо йоацаш баге дIакъовла, моллагIа а оппозици тоIае гIерташ хилар а лаьрхIа. «Американски исторехь хIанзалца цIаккха а яьц американски правительства лоаттабеча тIема духьала цу тайпара гуччахьа моастагIал дола критика», — яздора цунца дийза Пенсильване эрадувлача «Газет энд дейли» яхача газето.

Бокъо йоацараш леладечен низаш дечен хьалашка чакхъяьлар комиссе заседани. «Нью-Йорк пост» белгалбоахар, юкъерча бIаьшерашкара суд цар датайохийташ хилар. Полице зала чура арабоахар бехке бечаргахьа озабезам беш бола нах, баьха ца Iеш, цар гадаккха дезаш бола адвокаташ а. Массехк ди далалехьа лаьца чувеллар 50 гаргга саг. Къонахчал долаш хилар лодкъам эца тIабоалабаь студенташ — тIема духьаларча боламе дакъа лоацараш. Уж «суде бараш» санна боацаш. США правительства агрессивни политика бехке еш шоаш бар.

Цу хьалашка лодкъам ихы дIахо эца вIаштIехьа дацар. Кхыметтел реакционни сенатора Дирксена а кхайкадир: «цу спектакло конгресса сий дакхац» аьнна. Антиамерикански гIулакхаш тахкара йолча комиссе председатела декхарaш кхоачашдеш волча Техас яхача штатерча конгрессмена Пула а, диъ «дийнахьа» заседанеш яьнул тIехьагIа «тохкам» дIахо бергбоацаш сопабара сихо йир.

Массехк ди даьннача гIолла комиссе кепатеха араяьккхар хьалхагIе а дено кийчъяь хинна шийбIеха законопроект. США агрессивни арахьара политикеи реакционни чухьара политикеи — цхьан медала ши оагIув.

КЪУЛБЕХЬЕНРОДЕЗИИСКИ РАСИСТАЩЦА БАЬ БАРТ

Къулбехьен Родезе административни центре город Солсбере 22 августа дIайола а енна 25 августа цIаьхха дагадоацаш чакх а яьлар юххье дене хьалаьрхIача кхоалагIа йола английски правительстван Смита режимен викалашта юкъерча переговорий реунд. Къулбехьен Родези «кхычарех тийша хIама доацаш хилар» 1965 шера 11-ча ноябре хьанхайкадаьча Смита режим законах лархIийтара тIаберзабаь колонизаторий барт вIаштIехьбаккха кийчбеш ба. Зимбабве (Къулбехьен Родезех африканцаша йоаккха цIи) вахача 4 миллион африканца бокъонаш йохаелга хилар цунах, хIана аьлча кIай цIока долча 250 эзар сага хьашташ кхоачашдеча расистски режима Iаьдала кIал нийсбелар уж.

Африка гIайгIане, долча цу дийнахьа дена хьа итт беттал кIезига дукхагIа ха яьннай, цхьабакъда, цхьайола итогаш хIанзале а е йиш йолаш я. Английски правительства эгтара хьалха расистаща леладеча бокъо йоацача гIулакхаша эгIазйигача дунен общественноста сатедар духьа хьакхайкаяь экономически санкцей политика чакх ца йоалаш йиса хилар лархIа дезаш да. Цхьаккха эффект йоацаш хинна хиннаяр уж санкцеш. Кхыча мехкий монополей новкъосталца доккхий промышленни гIирсаш хьалдеш латт Къулбехьен Родезе. Санкцеш енна йоалашехьа а, арахьара торговли дегIаухаш я. хIаьта Къулбехьен Родезефинансай министра Рэтхола яхачох, 1-гIа июль хьатIакхаьчача хана Къулбехьен Родезе арахьарча торговле баланса активни сальдо 1480 эзар стерлингий фунт дар. США-ас, Англе, Японе, кхыча капиталистически мехкаша Къулбехьен Родезера дIаувз цIаста, кобальт, асбест, тхьамка, кхыдола товараш.

Къулбехьен Родезеца чIоагIа торговли лелаю Англе йита позицеш хьалувца сихъеннача Малхбузен Германе. Къулбехьен Родезера ФРГ импорт 1966 шера хьалхарча ах шера 70 млн. марка хIана хиланзар аьнна хилар, хIаьта экспорт — 19 млн. марка мара хиланзар. Масала, эшаш дола товараш, белIтала аьлча мехкдаьтта, эцара эша валютни кхоачамаш вIашагIкхеташ латт Къулбехьен Родезе. Къулбехьен Родезеца доазув долча Къулбехьен-Африкански Республикереи Мозамбик яхача португальски колонереи иха мехкдаьтта продукташ, эмбарго оттаяь йоллашехьа а, хьалхагIа шоаш иххача тайпара Къулбехьен Родезе хьачуухаш я. Вешта, Къулбехьен Родезена-м мехкдаьтта ахарала совгIа, цунна эша кхыдола товараш а ух. Цига ух мехкара къаман-кортамукъален болам тоIабара расистски режима саггота эшаш дола Америкен Малхбузен Германен хьадаь герз.

Из болам хIанз кхы тIа а сомлуш латт, халонаш дукха йоллашехьа а. Халонех цаI Зимбабве халкъа хьашташ хьаллоатадеш йолча африкански шин партена юкъе барт вIашагIа ца кхеташ хиларца ювзаенна я. Смита режимо мехка оттаяьраш колониально-фашистски диктатура порядкаш я. Мехка чакхъялийтац цхьацца тайпа оппозици, лирагIа йола цензура оттаяьй. Цахаддаш судаш еш латт африканцашта. Солсберерча набахтенашка шоаш боабарга хьежаш Iазап озаш воалл ве суд яь вола 40 африканец. Къулбехьен Родезе парламенто 24-ча августе кхы а шин шера дIайIаьхьяьй «пачхаьалкхена кхераме болаш» лийца нах суд йоацаши тохкаш дош доацаши 5 шерага кхаччалца чубоахкабе бокъо луш йола правительства полномочеш. ТIайцача законага хьежжа африканций лидераш концлагерашка чубехкаб. 25-ча августа кепатеха араяьккхай моллагIа тайпа а оппозицеца къовсам лоаттабара кхы а чIоагIагIа дола драконовски гIулакхаш чакхдаха лерхIаш йола, конституцена яьча поправкай хьакъехьара законопроект.

Империалистически гIозараша ше хьаллоацилга а ховш, кхы а дукхагIа эхь доадаь хьувзача Смита кхыметтел американски агрессорашта новкъостала Вьетнаме къулбехьенродезийски бIунаш дахийта аьнна предложени а елар. Официальни американски гIозараш цу предложене кIезиг-дукха цецдаьха хиннадале а, США-рча цхьабараштa езаелар из.

Къонача африкански пачхаьалкхенашта чIоагIа кхераме я Смита режим. Цхьа бахьан доацаш дац Къулбехьен Родези «кхычарех тийша хIама доацаш я», аьнна хьанхайкадаьчул тIехьагIа Африкера шоай гIулакхаш колонизаторашa къаьстта чIоагIдар. Из хьахьокх, цхьадолча африкански мехкашка еш латтача тIема переговораша. Смита режим кхы а дуккха кхерамегIа я цо ший гIулакхаш цхьаькха расистски пачхаьалкхенца — Къулбехьен-Африкански Республикаца а лоаллахарча Мозамбикен Анголен доал деча португальски колонизаторашцеи айхха цхьоагIо а йолаш чэкхдоахаш хиларах. Лоаллаха уллача, Къулбехьен Родези, ший географически хьалехи транспортни наькъехи пайда а эцаш, арахьарча дуненах хьакъоаста а яь, блокадаца салаца безам болаш йолча Замбе хьакъехьа Смита правительства лелаю провокацеш соцаш яц. Африкански пачхаьалкхенаша Англе правительствагара тIагIертта хьадех хабараш дита а дита гIулакхаш леладелгей Смита правительство дIаяккхара низ тIахьолгеи.

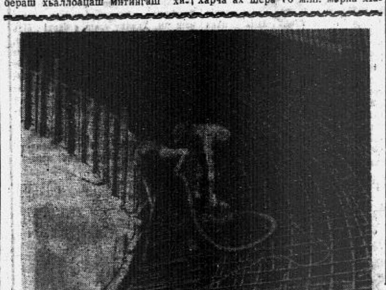
ХIанз чуйнна маневраш лелаеш я Англи. Къулбехьен Родезех дола дош цIаьхка юха а оттаргдолаш йола британски содружества мехкий конференци сентябрь бетта юххье Лондоне хургхилар теркал а деш. Содружествана юкъера дIайовргъя шоаш йоах Замбеи Танзанеи, нагахьа санна Англе де доаггIар ца дойя. Хетаргахьа, Англе соглашательски политикана чIоаггIа критика ергья кастта хургйолча ООН-а Генеральни Ансамблея сесси ноябрь бетта хургйолча африкански ЦхьоагIон Организаце членаш йолча пачхаьалкхенаштеи правительстваштеи керте латтарий ансамблея сессеи.

Смита правительство кIалхаръяккхеи чIоагIьеи гIерташ маневраш лелаю колонизаторашa. Цхьабакъда, Зимбабве халкъо хIанз а ший хоадамболлаш дола дош а аьннадац. Цун къаман-кортамукъален къовсама ларде улл вежарашха долча Африка халкъаштеи Советски Союза а кхыдола социалистически мехкаш а юкъе долаш долча дерригача дунен тIарча машар безача низашеи хьаллоапаш хилар.

И. ЛЕПИЦКИЙ,
Е. ЕГОРОВ.
(ТАСС).

ДМИТРИЙ ШОСТАКОВИЧА ДОШО МЕДАЛЬ ЯЛАР

ЛОНДОН, 26 август. (ТАСС). Укхаза дIахкайкадаьд советски композитора Дмитрий Шостаковича английски королевски филармонически общество дошо медаль яьар.

КIур хьалъуззача йоккхача турбана ларо йоллача бетон овхийташ ба болхлой.

Лейпцига округе хьалье йоланьй 800 мегаватт мощность йола Бёлен.11 ихя керда электростанци. Цо болх бергба моттигерча борача кIорацa.

1965 шера Германски Демократически Республике яьккхай 53.611 миллион киловатт электроэнерги. Дукха хIама ца эшаш цунах 79 процент кIорацa болх беча электростанцей новкъосталца яьккхай.

АДН — ТАСС сурт.

Укх пхе шера къаьстта а уйла тIайохийт Баку нах чуIе цIенош хьалдара. 2,6 миллион квадратни метр хула нах чуIе цIенош хьалделга лерхIаш да.

Хьалъеш латт къилбаседа-малхбузехьара нах чуIеча цIеной массив. Укхаза хьалъергйолаш я кхо школа, ворхI берий бешъясли, поликлиника, дукха а торговлеи бытовой Iалашони предприятеш.

Сурта тIа: хьалъеча пхеннех йола 4-гIа цхьа микрорайон.

Ю. Рахиля сурт.
ТАСС фотохроника.

Дикача нахах ЦУН СИЙ ДУ

Сайрангахьа леста ха яр, малх чубузаш латтар. Лоамашта IатIаэтта латташ санна хетар дошо малх. Йоаржаь хьахийца яр цо ший аIанараш. Шийло мух баьлар. Эга доладелар гаьнаш тIара гIаьнаш, салайнилга хьахайта гIерташ санна. Масса оагIорахьара кхашкара цIаухаш бар колхозхой. Майртуп яхача юрта баьде яр, боаз беннабар.

Цу хана хоза кийчъяьча шийзIамигача кабинетерча книжкашка хьожаш вар къона коммунист, Майртуп яхача юртарча клуба заведующи Магомадов Мусалип. Из вагIача истола тIа уллача кизга кIала упп бе безача балха расписани, истола тIа яла «агитатора блокнота» керда номераш, методически указанеш, КПСС ЦК майски Пленума материалаш. ВIарг тIаоттаргболча пенах хьалтеха йоал клуба бе безача балха план. Тахан Мусалипа бе безаш дукха болх ба. Колхозхошца е езаш я беседа. Дукха ха йоацаш колхоза агрономаца нов. Актуалевца, правлене членашца КПСС ЦК майски Пленума решенеех лаьцаи уж вахара юкъе лаьцаи дийцар цо. Агроном чIоагIа раьза хилар цу деша хетаяь колхозхой юкъара собрани яра. Цхьабакъда, массазаяр санна а йоацаш, колхозхошта дуккхача хана дагара яргйоацаш из собрани дIаяхьа лаьрхIар Мусалипа. Цунна кийчо еш дукха газеташ дешар, кIира шоаза КПСС райкома идеологически отделе вахе эшаша йола керда материалаш яхьар. Цох а кхоачамбацар нов. Магомадова. Йоккха опыт йолча специалисташца — гидротехникашца дагавала лаьрхIар цо. Из болх дика ховча «Джалка» яхача совхозерча Акмурзаев Iабдулбекаца дагавала лаьрхIар цо. хIана аьлча лаьтташка хиш дехкара, мелиораци яра йоккха опыт йола специалист из воландаь.

Ше цига бихьача наькъа чIоагIа раьза хинна цIакхаьчар Мусалип. Мел чIоагIа пайда баьлар сона цунца дагаваларах яха уйлаш керта чура дIайоалаш яцар. Цу къонача, йоккха опыт йолча гидротехникагара Мусалипа дуккха кердадараш дайзар. Цо хьа мел дийцараш ший блокнота тIа дIаяьздаьлар укхо.

— Собранеш дика хилац вай колхозе. Цун бахьан да хьалхагIе а собрани яра колхозхой кийч ца бар, цига дувца оттадаь дешаш хьалхагIе а наха дIа ца довзийтар. ТIаккха иштта еча собране фу пайда лургба колхозхошта? — аьлар Мусалипа.

Собрани хилалехьа хьалхагIа беседаш йир нахаца, царца къамаьл деш хилар юртара агитатораш. Собране деш санна къамаьлаш дацар царца даьраш, беседа хьисапе къамаьлаш дар даьраш. ХIаране ше-шийна хетар аьлар. Кастта юкъара колхозхой собрани хилар, цига хьинаре дакъа лаьцар массане а.

Каст - каста колхозхой бахача цIеношка ваха е ше вахача уж хьахьийха царна беседаш еш а хул Мусалип. Цхьан сайрийна цхьа цIа дагIача вIашагI а кхийтта хьаухаш бар дукха нах. Цу цIагIа вахача Мусалипа, цун сесага Улкурсас чIоагIа безаме тIайийцар колхозхой. Цхьа юкъ йоаллашехьа тIаьк аьнна хьалдизар доккха цIа. Дунен халкъашта юкъерча событеех лаьца беседа ергья вай тахан, — аьлар Мусалипа. ТIайоагIа беседа малагIча темах лаьца хургья а дагадаргда вай,— аьлар цо.

Цу беседе сатийна ладувгIаш баьгIараштa довзийтар цо ший кортмукъале бахьан латача Вьетнама хьалаш, кхыча социалистически мехкашкара вахар. Цул тIехьагIа дукха хаттараш дир гулбеннараша. Цу хаттараштa массавар кхетарг а волаш жоп делар Мусалипа.

ЧIоагIа раьза болаш цIабахар беседе хиннараш. Цу гIулакха чIоагIа раьза хилар 80 шерага кхаьча Ражаб а. Дийша вац Ражаб, цхьабакъда, вокхарна нийсса таханара вахар дайзар цунна, турпала латтача Вьетнамера гIулакх миштад хайра. Доккхал ду аз Вьетнама халкъа деналах, къонахчалах, цунца цхьана эгIазло кхайкаю аз из бIеха тIом цига лоаттабеча американцашта,—аьлар цо.

Майртупе бахача наха Магомадов Мусалип вовз клуба дика заведующи хиларах вайза а ца Iеш, дика общественник хиларца. Цул совгIа КПСС райкома заданех дунен халкъашта юкъерча событеех лаьца беседаш ю, лекцеш еш. ЦIакха керта чура дIаялац уйлаш: юрта баха дукха боккхий нах дынах тешаш хилар, царех дукхагIбараштa юкъе идеологически болх делара лелаш хилар. Цу даькъе а ший низ кхо ца беш къахьег цо.

— Хала да боккхий нах Iа дIадувцачох, тешабе нагахьа Iилман атеизм дика ховш хьо ца хуле, къаьстта лоархIаме да моттигерча масалашца из ювза хар, — аьлар цо. Укх тIеххьарча хана каст-каста боккхий нах болча беседаш еш хул из. Цхьайолча хана дика чакхйоал беседа, хIаьта цкъаза боккхийча нахаца къувса дезаш хул.

Даьха толамаш цу даькъе во дац. Цхьабакъда, цох кхоачамбаь Iеш вац Мусалип. Ды дикагIа бовзара, из хьабаьнна овла хара тIакхув из, хIана аьлча къорIа тIара къамаьлаш дувца Iемача цхьавол-ча воккхача сага духьала ала дош ца корадоагIаш вус из. КПСС райкомаца дувца лаьрхIад цо дынах хьелларах лаьца.

КПСС райкома сийлен доска тIа хьалтеха доал Магомадов Мусалипа сурт. Цу кIала гIолла доккхийча алапашца яьздаь да: «Района дикагIвола агитатор М. Магомадов» аьнна.

1957-ча шера Нохч-ГIалгIай педагогически училище деша вахар Мусалип. ВЛКСМ комитета член волаш хилар из цига. Комсомола ленински райкомо цунна тIадиллар училище халкъа дружина отряд вIашагIйоллар. Шикхо ди доаллашехьа 100 совгIа саг дружинник хилар цига, хIаьта Мусалип командиралла хержар цу отряде. Массанахьа кхоачар из керте латта отряд. Масала, из хулар клубашка, халхараш деча майдашка, общественни моттигашка. Кагирхошка салаIийтара эша хьалаш хулийтар. Дукха хулиганаш лийцар цу отрядо ше болх беча шерашка, зулам ца хулийташ дукха моттигаш йитар. Дика болх барца белгалваьлар Мусалип. Цхьа юкъ яьннача гIолла Ленински района дружина штабе начальникалла хьожаву из. Цу хана дезв массехк шу даьннад. Дешар чакхдаьннад, Эскаре гIулакх а даь цIавенав из.

Цхьа шу хьалха ше ваьхача юрта цIакхаьчар из. Юртарча клубе заведующелла хьожаву нов. Магомадов. Яьеса яр клуб. Цига болх беш яцар художественни самодеятельность а. Из цига балха вахачул тIехьагIа денгара денга тоабала болабелар клуба болх. ХIанз художественни самодеятельносте дакъа лоацаш 80 совгIа саг ва, царех 20 совгIа йоI а йолаш. Клубе болх беш я тайп - тайпара кружокаш. Цу клуба коллективо районни хьажарга хьалхара моттиг яьккхай юрташкарча клубашца юкъе.

Лекционни пропаганден клуба балха тIеи дика толамаш дахарах сатийна Iац Мусалип. ЦунгIа бала кхоач юрта дукха кагирхой болх ца беш хиларах, колхоза управлене тхьамка кхедерашта дика хьалаш ца нийсдарах, Тумиша яхача йиIиго ялхлагIча классера кхы дIахо ца дешаш ший дешар юкъах дитарах, кхы дуккхачар а. Уж гIулакхаш тоадара а дукха къахьег цо. Юрта бахача наха кхаъ хилча цунна кхаъ хул, цар къахьегама толамаш даьхача ше даьхача санна дика хетт цунна. Иштта ваха а вах къа а хьег къонача коммуниста, селханарча комсомольски активиста Магомадов Мусалипа Дахо йоача хана кхы а дикагIа къахьега лерхI цо.

И. КАМАЕВ.

Югославе Социалистически Федеративни Республика. Сараевогара кховзткъеи итт километр гаьна болча Яблоница яхача искусственни Iам тIа тилла тIий. Каст - каста цига ух югославски а доазол дехьара а туристаш.

ТАНЮГ — ТАСС-а сурт.

ХЬЕХАРХОЙ СОВЕЩАНИ

Шерра-шера август бетта тIеххьарча деношка хьехархой шоай совещанешка гуллулга традиционни а хинна дIаэттад. Цига дувц лоархIамера дуккха дешаш. Масала, дIадахача дешара шера итогаш, кердача шера дешархошта дикагIа хьехами кхетами балар, дешара боарам лакхагIа хургбола гIулакхаш малагIча тайпара вIаштIехьдаьхача бакъахьа да, и. кх. дIа.

Цу тайпара совещани хилар укх деношка МалгIабике. Дукха хьехархой гулбеннабар Чкаловз цIерахча клубе. Совещане хьалхарча дийнахьа шин секцена бекъа а бенна хоадам болла дешаш дийцар хьехархоша. ХIаьта шоллагIча дийнахьа пленарни заседани хилар. Из хьайийлар горисполкома председатела заместитела Н. Ф. Мордвиновас. Цул тIехьагIа доклад яьча горОНО заведующе нов. Н. Г. Мишенина дийцар кердача дешара шера района хьехархошта хьалхашка латта бехктокхаме декхараш.

Школашка беча методически балхах лаьца дийцар совещане горОНО методически кабинета заведующе нов. А. И. Семененкос. Хьокхаме бу болх №№ 1, 3, 6 йолча юкъерча школашка, цхьабакъда, из ала йиш яц дукхагIйолча школаех. Масала, цхьаккха терко яц цу балха №№ 7, 12, 17 йолча школай кулгалхоша.

ДиълагIча классашка дешачарца беча балха къаьстта теркам тIабахийта безалга белгалдир № 4 йолча школа - интерната хьехархочо С. С. Дубининас.

Тайп-тайпара пайдане дешаш дийцар цига РСФСР-а заслуженни хьехархочо М. А. Лущенкос, № 5 йолча школа директора нов. И. М. Барахоева, № 17 йолча школа завуча Р. И. Оздоева, кхычар.

Совещане къамаьлаш дир хьехархой говзал лакхъеча института методиста нов. Балоянца, КПСС МалгIабика городской комитета секретара нов. Воронкина.

А. ГАДАБОРШЕВ.

РОССЕ ЧЕМПИОНАТ

Грозне гулбеннаб Калининградски, Белгородски, Свердловски областашкара, Удмуртски, Карельски, Черсий - Балкхарой автономни республикашкара спортсменаш. Уж ба бе ловзаеча бургацах РСФСР-а хьалхара моттиг яккхара къовсамаш лоаттадеш. Яхье дакъа лоацаш я кхозза Россе чемпион хинна вай республика команда а.

ЧIоагIа хала дар вай командай Калининградцашца хинна ловзар. ХIаьта а вайбараш счет 21:20 йолаш котбаьлар. Юххера Белгородски командаца вIашагIкхийтар вай команда. Цига счет 26:19 йолаш кот а яьнна финале ловзаргболчарна юкъе яхай.

Кхыча командай результаташ укх тайпара да: Удмуртски АССР — Свердловск — 20:19. Удмуртски АССР — Черсий-Балкхарой АССР — 22:18; Белгород — Карельски АССР — 22:5. Петрозаводск — Белгород 20:16.

Кхалнаьха кхо команда я я яхье дакъа лоацаш. Калининграда команда Удмуртски АССР-а командел котъяьннай (12:7), хIаьта тIеххьараяр Карельски АССР-а командае а эшайир. Финале ловзаргба Калининградерен Карелерен кхалнаьха командаш. ХIаьта вай маIача наьха команда Удмуртски АССР-а командаца финале вIашагIкхетаргья.

О. НИКОЛАЕВ.

Редактора зам. **А. А. МЯКИЕВ.**

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора—2-41-23; редактора зам.—2-30-91; бехктокхама секретара—2-45-48; партийни вахарен, промышленнин, юртбоахамен, культуран, письмойн отделий—2-25-72; корректорске — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-30-91; ответственного секретаря—2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ04426 Заказ 4430.